

MINUST ON VAAN KIVA OLLA SIINÄ EDELLEENKIN

Selvitys kuopiolaisten perhepäivähoitajien näkemyksistä ja kehittä-
misajatuksista perhepäivähoitotyössä

Eini Tikkanen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä
Opinnäytetyö, kevät 2014
Sosionomi AMK (LTO)

TIIVISTELMÄ

Tikkanen, Eini. Minust on vaan kiva olla siinä edelleenkin – Selvitys kuopiolais-ten perhepäivähoitajien näkemyksistä ja kehittämisajatuksista perhepäivähoitotyössä. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2014, 62 s., 4 liitettä. Diakoniammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyö on laadullisin menetelmin toteutettu selvitys Kuopion päivähoiton johdolle, jossa tarkastellaan kuopiolaisien kunnallisten kotona lapsia hoitavien perhepäivähoitajien näkemyksiä ja kehittämisajatuksia perhepäivähoitotyöstä. Työn tarkoituksena oli tuottaa tietoa perhepäivähoiton kehittämistarpeisiin. Tavoitteena oli vastata ydinkysymyksiin mahdollisimman pitkälle perhepäivähoitajien äänellä.

Opinnäytetyön aineisto saatiin teemahaastatteluin. Haastattelut toteutettiin kolmelle perhepäivähoitajista muodostuneille ryhmille. Haastatteluihin osallistui yhteensä kahdeksan perhepäivähoitajaa. Tämä työ on lähteistetty raportti haastatteluista. Opinnäytetyön teoria koostuu aineistolähtöisesti perhepäivähoitoa käsittelevistä artikkeleista, tutkimus- ja hankeraporttilähteistä sekä varhaiskasvatusta ohjaavista asiakirjoista.

Haastatteluissa selvisi, että pääsääntöisesti haastatellut perhepäivähoitajat pitivät työtään antoisana ja perhepäivähoitoa suotuisana päivähoitomuotona lapselle. Hoitajien kehittämis ehdotukset liittyvät perhepäivähoitotyön epävarmuustekijöihin ansioista, perhepäivähoiton ohjaus-, tiimi- ja varahoitokäytäntöihin sekä tiedon merkitykseen perhepäivähoidosta.

Asiasanat: Perhepäivähoito, päivähoito, perhepäivähoitaja, perhepäivähoitonohjaaja

ABSTRACT

Tikkanen, Eini. Family day care child minders' views on the family day care. 62 p., 4 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2014. Diaconia University of Applied Science. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

This bachelor's thesis is a qualitative report. The objective of this report was to find out child minders' impressions of the family day care system. Furthermore, to examine how the child minders experience their work as a caretaker. Their ideas on how to develop and promote the family day care system and their work are presented in this thesis. The aim was to bring out information on child minders' opinions to the day care management. Child minders' viewpoints are strived to present as genuine as possible.

As for methods, the data was collected by theme interviews and child minders were interviewed in three groups. Eight child minders in all took part in the interviews. The theoretical framework is based on studies related to family day care, articles and directional documents of the day care system.

The results showed that the family day caretakers think that for the child the family day care service is a favorable day care form.

Even if the child minders experienced their work rewarding, they stated that there were disadvantages in their work. For example, their monthly salary depends on how many children they are taking care of, the salary reduces when the child leaves the family day care. Moreover, supervising and team work in family day care does not always realize and there is sometimes unawareness of co-operation with the children's stand-by care. In addition, the child minders think that information on family day care should be increased. In this report, child minders suggested developing and promoting issues for their work and for the family day care.

Keywords: Family day care, Day care, Family day care minder, Family day care supervisor

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT.....	3
SISÄLLYS.....	4
1 HUOLI PERHEPÄIVÄHOIDOSTA.....	6
2 ORIENTAATIO PERHEPÄIVÄHOITOON JA HOITAJAN TYÖHÖN.....	7
2.1 Perhepäivähoidon taustavaikuttajat.....	7
2.2 Työtä perhepäivähoitajana.....	9
2.3 Lapsi päivähoitossa.....	11
2.4 Muuttuva perhepäivähoito.....	13
3 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	15
3.1 Opinnäytetyön tausta.....	15
3.2 Perhepäivähoidon nykytilanne.....	16
3.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	18
3.4 Katsaus perhepäivähoidon tutkimukseen Suomessa.....	19
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	24
4.1 Aineiston kerääminen.....	24
4.2 Aineiston analyysi.....	27
4.3 Eettisyys.....	29
5 PERHEPÄIVÄHOIDON VAHVUUDET.....	32
5.1 Perhepäivähoidon vahvuudet hoitajan työn näkökulmasta.....	32
5.2 Perhepäivähoidon vahvuudet lapsen etua ajatellen.....	35
6 PERHEPÄIVÄHOIDON HAASTEET JA KEHITTÄMISIDEAT.....	38
6.1 Ohjaajan ja työyhteisön merkitys.....	38
6.2 Palkkaus, kustannuskorvaukset ja ansioiden epävarmuustekijät.....	40
6.3 Arvostus, asenteet ja tieto perhepäivähoidosta.....	42
6.4 Varahoitojärjestelmä.....	44

6.5 Työn määrä	45
7 ANSIOIDEN EPÄVARMUUSTEKIJÄT TARKASTELUUN.....	47
8 ARVOSTUKSEN TUNNE KOOSTUU PIENISTÄ ASIOISTA.....	51
LÄHTEET.....	54
LIITE 1: TUTKIMUSLUPA.....	59
LIITE 2: SAATEKIRJE PERHEPÄIVÄHOITAJILLE	60
LIITE 3: HAASTATTELUTEEMAT	61
LIITE 4: OPINNÄYTETYÖN YDINKYSYMYKSET.....	62

1 HUOLI PERHEPÄIVÄHOIDOSTA

Perhepäivähoito on osa suomalaista päivähoitoa ja tärkeä varhaiskasvatuksen toimintamuoto. Perhepäivähoidon asema on kuitenkin viime vuosina heikentynyt ja perhepäivähoitajien työaikauudistus toi uusia haasteita perhepäivähoitotyöhön. Perhepäivähoitajien määrä on kahden viime vuosikymmenen aikana jatkuvasti vähentynyt ja kunnat ovat joutuneet miettimään ratkaisuja perhepäivähoidon säilyttämiseksi varhaiskasvatuspalveluna.

Aivan viime vuosina perhepäivähoitoon hakeneiden lasten määrä on vähentynyt valtakunnallisesti tarkasteltuna (Lahtinen 2013). Kuopiossakin kysyntä on pääsääntöisesti vähentynyt (Tuula Nuotio, henkilökohtainen tiedonanto 20.3.2013.) Kuopiossa on pyritty edistämään perhepäivähoidon asemaa nostamalla ja kehittämällä palkkausta sekä perhepäivähoidon käytäntöjä. Perhepäivähoidon kilpailukyvn turvaaminen on ollut yksi keskeisiä perhepäivähoidon toimintasuuntauksia Kuopiossa (Kuopion kaupungin päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma 2009).

Opinnäytetyössä ”Minust on vaan kiva olla siinä edelleenkin” tarkastelen kahdeksan kuopiolaisen kunnallisen kotona lapsia hoitavan perhepäivähoitajan näkemyksiä perhepäivähoidosta ja perhepäivähoitajan työstä sekä hoitajien kehittämisajatuksia perhepäivähoitotyötä kohtaan. Työni tarkoitus on tuottaa tietoa Kuopion päivähoiton johdolle perhepäivähoidon kehittämistarpeita ajatellen sekä tuoda perhepäivähoitajien kehittämisajatuksia esille.

Luvut 1. ja 2. ovat orientoitumista työssäni rajattuun perhepäivähoidon aihepiiriin. Luvut 3. ja 4. käsittelevät tämän opinnäytetyön lähtökohtia ja prosessia. Luvuissa 5. ja 6. esittelen haastattelujen tulokset. Luvussa 7. teen johtopäätöksiä haastatteluaineistosta. Luvussa 8. pohdin opinnäytetyöprosessissa heränneitä kysymyksiä sekä pohdin omaa ammatillista kasvua.

2 ORIENTAATIO PERHEPÄIVÄHOITON JA HOITAJAN TYÖHÖN

Perhepäivähoitoa ohjaavat lait ja asetukset. Toiminnan sisältöä ohjaavat valtakunnalliset ja alueelliset varhaiskasvatuksen toimijat ja asiakirjat. Tässä luvussa käsittelen sitä perhepäivähoidon ympäristöä, johon opinnäytetyöni rajautuu.

2.1 Perhepäivähoidon taustavaikuttajat

Laki lasten päivähoidosta ohjaa lasten päivähoitoa. Päivähoidolla tarkoitetaan päivähoitolain mukaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkodissa, perhepäivähoidossa kotona tai kodinomaisessa ympäristössä, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana sille erikseen varatussa tilassa (Laki lasten päivähoidosta 1973/36). **Päivähoito** on keskeisin yhteiskunnan järjestämän varhaiskasvatuksen toimintaympäristö. Päivähoidossa yhdistyvät lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja vanhempien oikeus saada lapselleen hoitopaikka. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002.)

Päivähoidon tavoitteena on lain mukaan tukea vanhempien kasvatustehtävää ja yhteistyössä perheen kanssa edistää lapsen tasapainoista kehitystä. Varhaiskasvatuspalvelujen sinällään katsotaan olevan lapsen kuntoutusta ja kehitystä tukeva paikka. Päivähoidon tulee tarjota lapselle turvalliset ihmissuhteet, lapsen kehitystä edistävää toimintaa ja suotuisa kasvu ympäristö. Päivähoidon järjestäminen tai valvominen ovat kunnan vastuulla. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002; Varhaiskasvatus ja päivähoito 2012.)

Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjauksien ohjaamina erilaisin varhaiskasvatuspalveluin. Keskeisiä varhaiskasvatuspalveluja ovat päiväkotihoidot, perhepäivähoito ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Palveluja tuottavat kuntien lisäksi järjestöt, yksityiset palvelun tuottajat ja seurakunnat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.) Opinnäytetyössäni keskityn kunnan jär-

jestämään perhepäivähoitoon, jossa perhepäivähoitaja hoitaa omassa kodissaan lapsia.

Perhepäivähoito on yhtenä päivähoitomuotona yhteiskunnan järjestämää ja valvomaan varhaiskasvatusta. Perhepäivähoidossa toteutetaan varhaiskasvatusta varhaiskasvatuksen arvopohjan ja päämäärien mukaisesti. Varhaiskasvatus on lapsen elämässä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus on osa elinikäistä oppimista. (Varhaiskasvatus ja päivähoito 2012.)

Vanhemmillä on ensisijainen vastuu ja velvollisuus lapsen kasvatuksesta. Vanhempien valitsemien varhaiskasvatuspalveluiden tärkeä tehtävä on tukea vanhempia kasvatustyössään. Lapsen varhaiskasvatuspalvelujen kokonaisuus määrittyy lapsen ja perheen tarpeista käsin. Varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyössä perheen kanssa ja perhettä ympäröivän sosiaali-, terveys- ja opetus-toimen palvelujen kanssa. (Varhaiskasvatus ja päivähoito 2012.)

Yhteiskunnan järjestämä varhaiskasvatuksen kokonaisuus muodostuu hoidosta, kasvusta ja oppimisesta. Se on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa lapsen kehityksen edistämiseksi. Lapsen omaehtoinen leikki on yhtä lailla keskeisessä asemassa. Yhteiskunnan varhaiskasvatuksen perustana on laaja näkemys ja osaaminen lapsen kokonaiskehityksestä. Kasvattajien ammatillisuus on oleellinen tekijä laadukkaassa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa on keskeistä varhaiskasvatuksen toimijoiden ja perheen välinen vuorovaikutus ja kumppanuus, kasvatuskumppanuus. (Varhaiskasvatus ja päivähoito 2012.) Varhaiskasvatuksen päämääriä ovat lapsen hyvinvoinnin edistäminen, toisten huomioimiseen ohjaava kasvatus ja itsenäistymisen tukeminen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 13).

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa koko maan varhaiskasvatuksen sisältöä. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma on pohja kuntien, yksiköiden ja lapsikohtaisille varhaiskasvatussuunnitelmille. Jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle tulisi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaan laatia oma varhaiskasvatussuunnitelma yhteis-

työssä vanhempien kanssa. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatukseen valtakunnallisista linjauksista 2002; Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.)

Kuopion varhaiskasvatussuunnitelma koostuu kahdesta osasta: Kuopion varhaiskasvatussuunnitelma – Suunnittelu, hallinto ja kehittäminen sekä Kasvattajan käsikirja. Asiakirjat ovat kuvaus laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytyksistä johtamisessa, suunnittelussa ja kasvatustyössä. (Lindell 2009.)

Kasvatuskumppanuus on kirjattu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on perheen ja palvelujen yhteistyön edistäminen Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti (Kasvatuskumppanuus -menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. i.a.) Kuopiossa kasvatuskumppanuuden toteuttamisen tarkoituksena on vahvistaa vanhempien osallisuutta, tukea lapsen ja vanhemman varhaista kiintymyssuhdetta ja luoda mahdollisimman turvallisia ja pysyviä ihmissuhteita päivähoiton aloittavalle lapselle (Kuopion kaupunki i.a. Kasvatuskumppanuus).

2.2 Työtä perhepäivähoitajana

Kuopiossa päivähoitovaihtoehdot ovat kunnallinen tai yksityinen päivähoito. Kunnallisen puolen varhaiskasvatuspalveluja ovat päiväkotihoito, perhepäivähoito ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Perhepäivähoidon muotoja ovat yhden hoitajan kotona tapahtuva perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito ja kolmiperhepäivähoito. Perhepäivähoitaja hoitaa lapsia kotona tai kodinomaisessa ympäristössä toimien joko kunnallisena työntekijänä tai yksityisyrittäjänä (Laki lasten päivähoidosta 1973/36).

Kotona työskentelevä perhepäivähoitaja kasvattaa, hoitaa ja opettaa lapsia itsenäisesti perheen kanssa suunnitellun varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Perhepäivähoitaja toteuttaa perheiden sekä mahdollisten yhteistyötahojen kanssa kasvatuskumppanuuden periaatteita. Osallistuminen perhepäivähoidon

kehittämiseen yhteistyössä ohjaajan ja tiimin kanssa on perhepäivähoitajan velvollisuus. (Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2009, 29.)

Perhepäivähoidossa keskeistä on vuorovaikutus lapsen ja hoitajan välillä. Avoin ja hyvä vuorovaikutus sekä yhteistyö perheiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa mahdollistavat luottamuksellisen hoitosuhteen. Perhepäivähoitajan työ vaatii jatkuvaa toisten huomioimista, suvaitsevaisuutta ja kykyä myötäelää lasten ja perheiden elämässä. (Opetushallitus 2013. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto.)

Perhepäiväkodin lapsiryhmän koko määritellään päivähoitoasetuksessa. Perhepäivähoitaja voi hoitaa yksin kotonaan neljää lasta, lukuun ottaen hoitajan omat lapset sekä lisäksi yhtä osapäiväistä esikoululaislasta, peruskoulun aloittanutta lasta tai kunnallisessa osapäivähoidossa olevaa lasta, joka aloittaa perusopetuksen toimintakautta seuraavana vuonna (Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239).

Kuopiossa lapsia kotona yksin hoitavilla perhepäivähoitajilla on pääsääntöisesti ryhmässään neljä lasta. Perhepäivähoitajilla ei ole osa-aikaisia lapsia hoidossa, koska esikoululaisten ja alkuopetuksessa olevien lasten iltapäivähoito on järjestetty kaupungissa toisin. Perheet haluavat usein lapsilleen saman hoitopaikan, jossa lapset viettävät aamupäivän, jonka vuoksi osa-aikaisia hoitolapsia ei ole tarjolla. (Tuula Nuotio, henkilökohtainen tiedonanto 3.2.2014.)

Kunnallisten omassa kodissaan hoitavien perhepäivähoitajien työehdot määräytyvät kunnallisen yleisen virka- ja työsopimuksen (KVTES) ja sen perhepäivähoitajien liitteen 12. määräysten mukaisesti. Lisäksi kunta tai kunnat voivat tehdä omia virka- ja työsopimusta edistyneempiä sopimuksia (Kirsti Puurunen, henkilökohtainen tiedonanto 22.1.2014). Työsopimuksen mukaan kunnallisen perhepäivähoitajan peruspalkka määräytyy hoitajalta varattujen hoitopaikkojen mukaan.

Perhepäivähoitajalle korvataan välittömät kustannukset lapsen hoidosta Suomen Kuntaliiton suositusten mukaisesti (KVTES 2012-2013). Kuntaliiton mu-

kaan kustannuskorvauksen tarkoitus on kattaa todelliset kustannukset, jotka lapsen hoidosta aiheutuvat (Suomen Kuntaliiton suositus kunnallisen perhepäivähoidon kustannuskorvauksista 2013).

Perhepäivähoitajan työtä ohjaa perhepäivähoidonohjaaja. Perhepäivähoidonohjaaja on kunnallisessa työsuhteessa oleva perhepäivähoitajien esimies. Ohjaajan tehtävänä on ohjata, valvoa ja kehittää perhepäivähoitoa ja perhepäivähoitajien työtä. Hän on yhteistyössä vanhempien ja perhepäivähoidon yhteistyötahojen kanssa. Perhepäivähoidon ohjaajan työhön kuuluu perhepäivähoitajien pedagoginen ohjaus. (Kuopion kaupungin päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma 2009, 19.)

Kuopiossa perhepäivähoidonohjaaja on alueen päiväkodin johtaja tai alueen perhepäivähoidonohjaaja. Perhepäivähoitajat muodostavat usein alueellisesti tiimejä tai he ovat osa päiväkodin työyhteisöä. Tiimikäytännöt vaihtelevat ympäri Suomea ja monissa kunnissa perhepäivähoitajien tiimikäytäntöjä on rakennettu 2000-luvulla.

Perhepäivähoitajan ollessa poissa työstä hoitajan lapsille järjestetään varahoitopaikka. Varahoito järjestetään kunnissa eri tavoin, esimerkiksi päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa, varahoitajien luona tai muilla järjestelyillä. Myös kuntien sisällä on erilaisia varahoidon järjestämistapoja. Kuopiossa varahoitoa järjestetään päiväkodissa, päiväkodin yhteydessä toimivassa tai erillisessä varahoitopaikassa ja toisen hoitajan luona (Kuopion kaupunki i.a. Kunnallinen perhepäivähoito).

2.3 Lapsi päivähoitossa

Suomessa alle kouluikäisten lasten vanhemmat ovat yleensä töissä. Osa lapsista aloittaa päivähoiton noin vuoden ikäisenä ja valtaosa viimeistään kolmeen ikävuoteen mennessä. Työaikakäytännöistämme johtuen vanhemmat ovat pääsääntöisesti kokoaikatyössä, jolloin lasten hoitopäivät ovat usein pitkiä. Meillä päivähoiton tehtävänä on mahdollistaa vanhempien työssäkäynti tai opiskelu.

(Kalland 2011, 147.) Tämä luku kertoo tiivistetysti lapsen kehityksestä suhteessa päivähoitoympäristöön.

Lapsen varhaiskehityksessä kaikki kehityksen osa-alueet kietoutuvat yhteen. Samalla kun lapset oppivat kävelemään, puhumaan, leikkimään ja käsittelemään esineitä, myös heidän havainnointikykynsä, ajattelunsa ja käyttäytymisen säätely kehittyvät. Kehitystä ohjaa tunnevuorovaikutus lapsen ja häntä hoivavien aikuisien välillä. Vuorovaikutus on lapsen psyykkisen kehityksen edellytys. (Siren-Tiusanen 2001, 16; Kiesiläinen 2001, 254–268 .)

Aikuisen ja lapsen välinen suhde on merkityksellinen lapsen päivähoitoryhmässä, mutta tärkeää on myös lasten keskinäiset ystävyysuhteet. Lasten keskinäiset ystävyysuhteet parhaimmillaan tukevat lapsen sosiaalista kehitystä, turvallisuuden tunnetta ja itseluottamusta. (Kalland 2011, 165.) Lapsilla on aivan pienestä saakka oma vertaissuhteitten maailma, jossa he yhdessä tutkivat, seikkailivat ja kokeilevat leikkien. (Munter 2001b, 93.)

Päivähoidon vaikutuksesta lapsen kehitykseen on tehty tutkimuksia, joiden tulokset ovat moniselitteisiä ja joskus ristiriitaisia. Yhtä mieltä tutkijat näyttävän olevan siitä, että korkealaatuinen päivähoito edistää riskitilanteessa elävän lapsen kehitystä (Munter 2001a, 41). Kallandin (2011, 149, 151) mukaan lapsen kehitystä voi häiritä päivähoitossa lapsen nuori ikä, suuret ryhmäkoot, pitkät hoitopäivät, vaihtuva henkilöstö ja kyseenalainen pedagogiikka. Päivähoidon laatu on merkitsevää tarkasteltaessa päivähoidon yhteyttä lapsen kehitykseen.

Kalland (2011, 169) määrittää hyvän päivähoidon tunnusmerkkinä pienen ja pysyvän ryhmän sekä hyvin tehtävään koulutetun ja lapseen sitoutuneen omahoitajan. Lapsen hoitopäivät eivät saa olla liian pitkiä ja lapsen yksilöllistä kehitystä arvioidaan säännöllisesti. Hoitajan ja lapsen välinen vuorovaikutus on sensitiivistä ja turvallisuuden tunnetta herättävää. Suotuisassa ympäristössä lapsi leikkii, oppii ja kehittyy.

2.4 Muuttuva perhepäivähoito

Perhepäivähoitajien työ tuli työaikalain soveltamisalan piiriin 1.8.2011. alkaen. Tällä työaikauudistuksella perhepäivähoitajien säännöllinen viikkotyöaika lyheni 40 tuntiin. Samanaikaisesti tuli voimaan työaikalain säännös jaksotyöstä, niin että perhepäivähoidossa voidaan käyttää jaksotyöaikaa. Uudistuksen tavoitteena on ollut edistää perhepäivähoitajien työaikasuojelua ja parantaa perhepäivähoitajien yhdenvertaista kohtelua ammattiryhmän sisällä ja yleisesti työmarkkinoilla. (Perhepäivähoitajat ja työaikalaki 2011.) Työaikalain uudistus aiheutti kunnissa tarpeen tarkastella perhepäivähoidon organisointia uudelleen, jotta uudistuksen mukanaan tuomiin haasteisiin voitaisiin vastata. Uudistuksen vaikutuksista on toteutettu kysely 15 kuntaan. (Alila 2012).

Työelämän muutostahti on tällä hetkellä nopea, mikä vaikuttaa toimintatapojen kehittämiseen. Vakiintuneet vaiheet työelämässä ovat lyhytkestoisempia kuin aikaisemmin ja näin ollen toiminnan kehittäminen tapahtuu osana muutosta. Aiemmasta toimintatavasta luovutaan ennen kuin vielä hahmotetaan uutta. Johdonmukaisen ja toimivan toimintamallin muodostuminen on kuitenkin usein pitkäkestoinen prosessi ja uudesta toimintamallista luovutaan ennen kuin se on ehtinyt hahmottua. (Parrila 2006, 19.)

Perhepäivähoidon ohjaus on muuttunut päivähoiton esimiestyön muutoksen vuoksi 1990- ja 2000-luvulla monistakin syistä. Parrila tarkastelee erityisesti päivähoiton alueellistamisesta, jolloin päivähoiton hallinnollisia rakenteita kevennettiin siirtämällä vastuuta alemmas eli yhdistelemällä, uudelleen organisoimalla ja irtisanomalla virkoja. Käytännössä lähiesimiesten työnkuva laajeni johtamaan yhtäaikaisesti eri päivähoitomuotoja, muihin hallinnollisiin tehtäviin sekä yhteistyö- ja asiakaspalvelutehtäviin. (Parrila 2006, 19.)

Parrilan (2006, 19) mukaan alueellistamisella on ollut myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia. Perhepäivähoitoon alueellistaminen on vaikuttanut ajan vähenemisellä pedagogiseen ohjaukseen. Viime aikoina varahoitojärjestelyjen kehittäminen työaikauudistuksen myötä on myös työllistänyt perhepäivähoidonohjaajia.

Varahoitokäytäntöjä on Kuopiossakin tarkasteltu ja järjestelty joillain alueilla uudelleen (Tuula Nuotio, henkilökohtainen tiedonanto 3.1.2014).

3 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyöni rajaaminen alkoi työn aiheen täsmennyttyä. Aiheen selkiytymisen jälkeen jäsensin tapaa, jolla pyrin annettua tehtävää ratkaisemaan. Opiskelin perhepäivähoidon aihepiiriä, perhepäivähoidon nykypäivän haasteita ja niiden taustavaikuttajia. Etsin tietoa monipuolisesti perhepäivähoitotyöstä. Rajasin opinnäytetyöni kuvailemani prosessin ja yhteistyötahon tarpeiden ohjaamina. Tässä luvussa kerron tarkemmin työni lähtökohdista.

3.1 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyön alulle paneva voima oli lastentarhanopettaja-virkakelpoisuuden suorittaminen opinnoissa ja toiveeni kehittää ammatillista osaamistani päivähoiton kysymyksissä. Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tekeminen tarjosi oivallisen mahdollisuuden toteuttaa tarpeitani. Prosessin alussa olin yhteydessä Kuopion päivähoiton johtoon ja pyysin mahdollisuutta toteuttaa opinnäytetyö kuopiolaisen päivähoiton kentän ajankohtaisesta aiheesta.

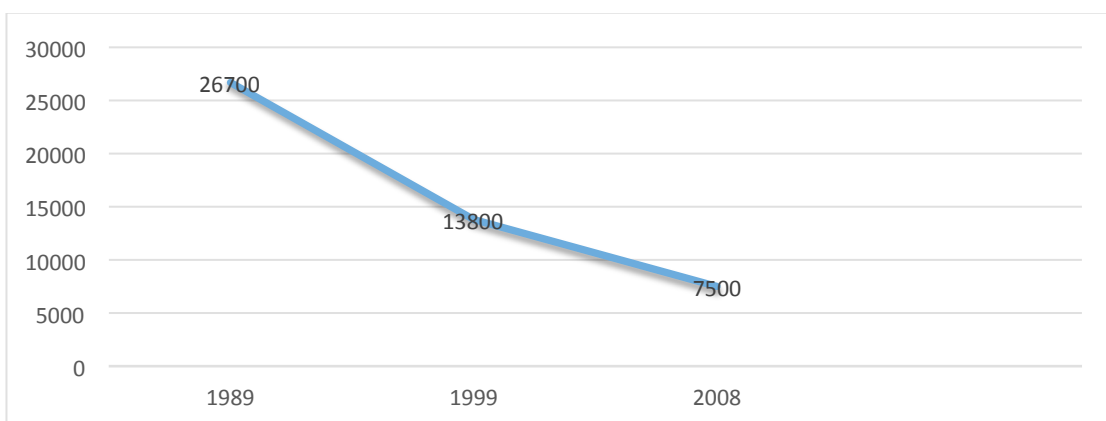
Valitsin ajankohtaisten aiheiden joukosta opinnäytetyöni aihepiiriksi perhepäivähoidon, koska koen olevani sopivalla etäisyydellä aiheeseen oppimisen näkökulmasta. Olen työskennellyt kuopiolaisessa varhaiskasvatuksessa lastenhoitajana, mutta minulla ei ole kokemusta perhepäivähoidosta vaikkakin opinnäytetyöprosessin alussa omat lapseni aloittivat perhepäivähoidossa. Perhepäivähoito on joiltain alueiltaan sopivasti tuttua ja toisaalta aivan uutta.

Valitsin opinnäytetyöni raportin muodoksi selvityksen. Koin, että tekemällä selvityksen perhepäivähoitajien näkemyksistä, pääsen lähemmäksi tässä prosessissa selvitettäviä kysymyksiä (LIITE 4). Halusin välttyä haastattelun pohjalta tehtäviltä tulkinnoilta, jotka tutkimustyössä ovat ominaista. Selvitys palvelee mielestäni itseäni ja opinnäytetyötäni sekä perhepäivähoitajia ja yhteistyötahoa. Selvityksessä olen käyttänyt laadullisen tutkimuksen toimintatapaa, teemahaastattelua, josta kerron enemmän luvussa 4.1.

Alun perin opinnäytetyössäni oli kaksi vaihetta: Perhepäivähoitajien haastattelut ja perhepäivähoidon asiakasvanhempien lomakehaastattelut. Työn edetessä tuntui järkevämmältä rajata opinnäytetyö pelkästään haastatteluihin ja toteuttaa asiakasvanhempien näkökulma erillisenä työnä. Näin ollen tässä työssä tarkastellaan perhepäivähoitajien haastatteluja. Asiakasnäkökulma toteutunee työelämän kehittämishankkeena asiakastyytyväisyyskyselyn muodossa perhepäivähoidon asiakasvanhemmille keväällä 2014.

3.2 Perhepäivähoidon nykytilanne

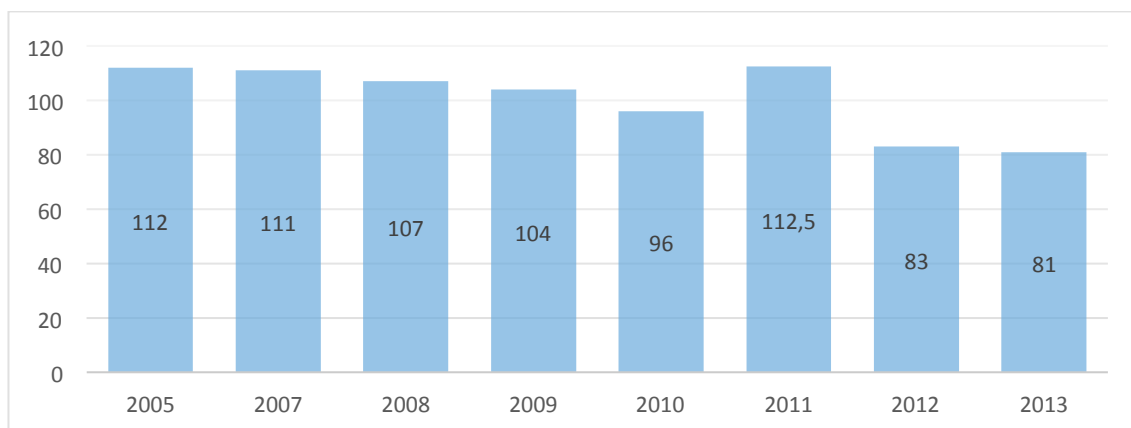
Viime vuosina on käyty keskustelua perhepäivähoidon tulevaisuudesta. Viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana kotona työskentelevien perhepäivähoitajien määrä on valtakunnallisesti vähentynyt, jolloin palvelun saatavuuskin on heikentynyt (Hallituksen esitys 100/2010). Alla olevassa kaaviossa (kaavio 1.) havainnollistuu perhepäivähoitajien väheneminen Suomessa viime vuosikymmeninä.

Kaavio 1. Perhepäivähoitajien väheneminen Suomessa viime vuosikymmeninä

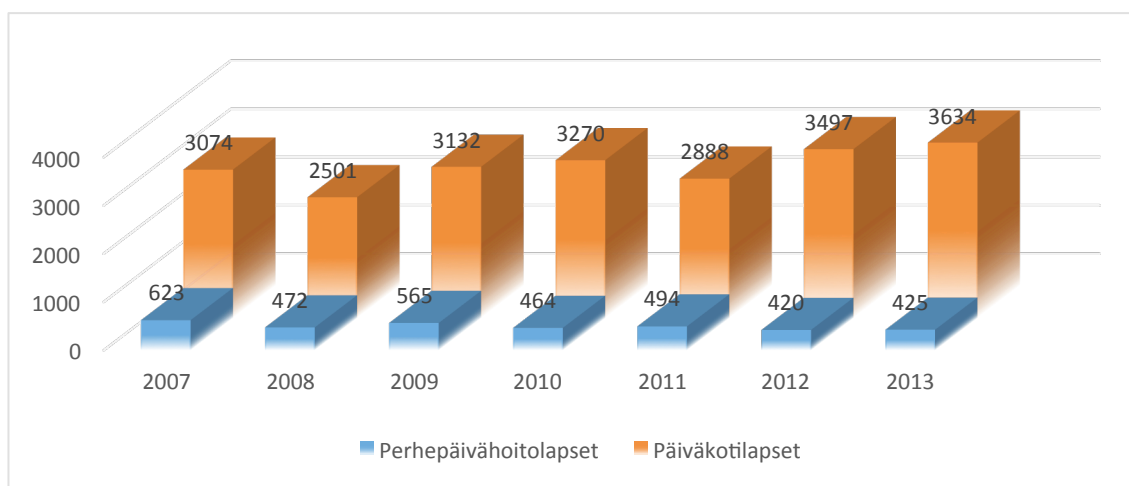
Kuopiossa kotona yksin lapsia hoitavat perhepäivähoitajat ovat vähentyneet valtakunnallisten tilastojen suuntaisesti. Kuopion perhepäivähoitajien vähentyminen näkyy seuraavassa kaaviossa 2. (Kuopion kaupungin päivähoidon hallinnon omat tilastot.)

Kaavio 2. Kotona lapsia hoitavien perhepäivähoitajien vakanssit Kuopiossa vuosina 2005-2013 (syyskuu)

Perhepäivähoitajat vähenevät eläköitymisen vuoksi. Ala ei ole houkutellut riittävästi uutta koulutettua työvoimaa tasapainottamaan kysynnän ja tarjonnan välistä vajetta. Parrilan (2005, 11) mukaan suuri osa pienten lasten vanhemmista haluaisi edelleen valita perhepäivähoidon lastensa hoitomuodoksi. Viime vuosina kysyntä näyttää kuitenkin vähentyneen. Vuosina 2007-2012 Perhepäivähoitoon hakevien lasten määrä laski 28.7 %. Samana aikana kuitenkin päivähoitossa olevien lasten määrä lisääntyi 7.4 %. (Lahtinen 2013.)

Kuopiossa palvelun kysyntä näyttää myös laskevan. Seuraavan sivun kaaviossa 3. (Kuopion kaupungin päivähoidon hallinnon omat tilastot.) näkyy lasten väheneminen perhepäivähoidossa ja lisääntyminen päiväkotihoidossa. Vuosien 2008 ja 2011 poikkeamat selittyvät kesäaikoina.

Kaavio 3. Kunnallisessa perhepäivähoidossa ja päiväkotihoidossa olevat lapset (otokset 2007 joulukuu, 2008 elokuu, 2009-2010 joulukuu, 2011 kesäkuu, 2012-2013 joulukuu)

Perhepäivähoidon aseman parantamiseksi on tehty poliittisia linjauksia ja hankkeita 2000-luvun alkupuolella. Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle lasten ja nuorten hyvinvoinnista (2002) kehoitetaan huolehtimaan perhepäivähoidon toiminnan edellytyksistä. Hallitusohjelmassa (17.4.2003) mainittiin yhtenä tavoitteena perhepäivähoidon saatavuuden lisääminen ja perhepäivähoitajien aseman parantaminen. Sen myötä sosiaalialan kehittämishankkeen toimeenpanosuunnitelmassa yksi tavoite on perhepäivähoidon aseman turvaaminen yhtenä varhaiskasvatuksen toimintamuotona. Eri puolilla Suomea on reagoitu linjauksiin hankkeilla, joilla on pyritty edistämään perhepäivähoidon asemaa ja kehittämään perhepäivähoitoa. Kuopiossa on pyritty kohentamaan hoitajien palkkausta. Kuitenkin perhepäivähoitajien määrän odotetaan edelleen vähenevän niin Kuopiossa kuin muuallakin Suomessa.

3.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni taustalla on huoli perhepäivähoidon tulevaisuudesta. Kunnat pohtivat perhepäivähoitajien vähenemistä ja palvelun kysynnän vähenemistä sekä miten turvata palvelun jatkuminen. Tehtäväni oli selvittää perhepäivähoitajien haastatteluilla, mitä vahvuuksia hoitajien mielestä perhepäivähoitotyössä on

sekä mitä alalla pitäisi kehittää ja miten. Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa tietoa kuopiolaisesta perhepäivähoidosta työn kehittämistarpeisiin. Työni tarkoitus ja tavoitteet selkenivät tekemisen mukana. Ydinkysymykset, joihin tässä työssä etsin vastauksia, täsmentyivät vielä tutkimussuunnitelmavaiheen jälkeen. Prosessin edetessä minulle muodostui tiedon saamisen lisäksi yhtä tärkeäksi välittää perhepäivähoitajien näkemyksiä.

Opinnäytetyössäni etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Mistä perhepäivähoitajat pitävät työssään ja perhepäivähoidossa?
2. Mitä ovat perhepäivähoidon ja perhepäivähoitajan työn haasteelliset puolet?
3. Mitä perhepäivähoidossa ja perhepäivähoitajan työssä pitäisi kehittää?
4. Millä konkreettisilla toimilla kehittämiseen päästäisiin?

Olen rajannut työni käsittelemään perhepäivähoitajien näkemyksiä ja kehittämisajatuksia, pyrkien tuomaan ne mahdollisimman autenttisina esille. Pyrkimykseni olen toteuttanut kirjoittamalla raporttiin runsaasti lainauksia haastatteluaineistosta. Työni teoriaosuus (luku 2) on aineistolähtöistä eli toteuttamani haastattelut nojaavat työn teoriaan. Teoriaosuudessa esitellään opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ja asioita, jotka aiheesta jo aiemmin tiedetään.

Opinnäytetyön tavoitteena on tukea ja vahvistaa ammatillista kasvua (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010, 22–23). Henkilökohtainen tavoitteeni oli oppia tutkivan käytännön menetelmiä. Halusin oppia myös päivähoidon järjestämisen kysymyksiä palveluntuottajan näkökulmasta.

3.4 Katsaus perhepäivähoidon tutkimukseen Suomessa

Kerron tässä kappaleessa tiivistetysti muutamasta opinnäytetyöni kannalta keskeisestä tiedon lähteestä. Valitsemisiani lähteissä oleellista oli huoli perhepäivähoidon nykytilanteesta ja/tai aineiston kerääminen perhepäivähoitajilta. Kaiken kaikkiaan perhepäivähoitoa on tutkittu vähän ja useimmat perhepäivähoidon tutkimukset pohjautuvat päivähoidon tutkimuksiin. Opinnäytetöitä perhepäivähoidon aihepiiristä on hyvin vähän.

Perhepäivähoitoa on kehitetty 2000-luvulla hankkein, joiden julkaistua tietoa olen hyödyntänyt opinnäytetyössäni, samoin kuin Sosiaali- ja terveysministeriön teettämiä selvityksiä 2000-luvulla perhepäivähoidon nykytilanteesta. Perhepäivähoidon kehittämishankkeissa on ollut tarkoituksena kehittää perhepäivähoitoa tai jotakin perhepäivähoidon osa-alueita, kuten esimiestyötä, yhteistyötä eri toimijoiden ja kuntien välillä, perhepäivähoidon ohjausta, varahoitoa, hoitajien osaamista, työolosuhteita (Esimerkiksi PERHO -hanke, PERHOKE -hanke, Ke-Pe - Kehittyvä perhepäivähoito -hanke, PPH 2012 verkostohanke ja Akseli -projekti). Joissain hankkeissa on ollut keskeisenä tavoitteena vahvistaa perhepäivähoidon asemaa (Esimerkiksi PIRTSAKKA -hanke, Pelastetaan perhepäivähoito -hanke ja Tulevaisuuden perhepäivähoito -hanke.) Sosiaaliministeriö, Opetusministeriö ja Kuntaliitto toteuttivat yhteistyössä päivähoitoselvityksen vuonna 2005 ”Lasten päivähoiton tilannekatsaus”, jossa saatiin myös tärkeää tietoa perhepäivähoidon kysymyksistä.

Hankkeissa on syntynyt paljon tietoa perhepäivähoidosta. Saatu tieto on kartoittanut erilaisia perhepäivähoidon toteuttamistapoja ja hankkeissa on löydetty kehittäviä ratkaisumalleja. Opinnäytetyötäni ajatellen hankkeista saatu tieto auttoi hahmottamaan perhepäivähoidon kenttää ja moninaisia toteuttamisjärjestelyjä Suomessa.

Sanna Parrila on suomalaista perhepäivähoitoa tutkinut keskeinen henkilö. Parrilan väitöskirjaa ja muita hänen julkaisujaan on käytetty lähteenä lähes jokaisessa suomalaista perhepäivähoitoa käsittelevässä tutkimuksessa ja opinnäytetyössä. Parrila on kirjoittanut julkaisuja myös PERHO- ja PERHOKE -hankkeissa.

Parrila (2002) tarkasteli väitöskirjassaan Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää perhepäivähoitohenkilöstön ja asiakasvanhempien käsityksiä perhepäivähoidosta ja sen laadusta. Tutkimusaineiston pohjalta koostui teoreettinen kehys perhepäivähoidon laatutekijöistä. Tutkimuksessa oli mukana erikokoisia kuntia eri puolelta Suomea. Perhepäivähoidon henkilöstön kyselyssä kysyttiin avoimia kysymyksiä perhepäivähoidosta ja sen laadusta. Vanhemmille suunnattu kysely toteutettiin case -tyyppisenä kyselytutkimuksena.

Tutkimustulokset toivat esille vastakkaisia näkemyksiä. Perhepäivähoidonohjaajat ja vanhemmat pitivät laadun kannalta merkittävänä hoitajien koulutuksen ja ammatillisuuden kehittämistä, toimintasisältöjen monipuolistamista sekä toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden lisäämistä. Perhepäivähoitajat taas korostivat lämminhenkisen yhdessäolon, kodinomaisuuden ja yksilöllisen hoivan merkitystä. Heidän mielestään laadun kehittämisessä on olennaisinta hoitajien palkkaus- ja työaikasäädösten kohentaminen sekä työyhteisön sisäisen yhteistyön ja hyvinvoinnin kehittäminen. (Parrila 2002.)

Parrilan (2006) toimittama Sosiaali- ja terveysministeriön teettämä selvitys perhepäivähoidon kehittämishaasteista kokoaa perhepäivähoidon asiantuntijoiden artikkeleita alan ajankohtaisista kysymyksistä. Selvitys on tarjosi kattavaa ja täsmennettyä taustatietoa opinnäytetyöhöni.

Pauliina Meyer (2007) tutki pro gradu -työssään perhepäivähoitajien kokemuksia pedagogisesta ohjauksesta. Meyer tarkasteli perhepäivähoitajien kokemuksia narratiivisin menetelmin. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää mistä ja milloisissa tilanteissa perhepäivähoitajat saavat ohjausta ja tukea työllensä sekä kuinka ohjaus on muuttunut päivähoidon alueellistamisen myötä. Samoin Meyer tutki mitä perhepäivähoitajat kertoivat ohjauksesta, sen saamisesta ja merkityksestä työlleen sekä miten perhepäivähoitajien kertomuksissa tulevat esille heidän työnsä tavoitteet ja ristiriidat työn toteuttamisessa. Meyerin tutkimus on kiinnostava oman työni kannalta, joka myös kuulee perhepäivähoitajia.

Meyerin työssä on pohjalla huoli perhepäivähoidosta. Keskustelu perhepäivähoidosta on johtanut perhepäivähoidonohjauksen kehittämisen tarkasteltavaksi. Tutkimuksessaan hän teemoitteli tuloksia kolmeen kokonaisuuteen: ohjauksen tarpeesta kertovat tarinat, ohjauksen antajaan liittyvät tarinat ja ohjauksessa tapahtuneisiin muutoksiin liittyvät tarinat. Kertomuksista tuli myös esille kaikkien hoitajien yhteinen tarve: lapsen hyvinvointi perhepäivähoidossa. Hoitajat kertoivat tavoitteellisen, laadukkaan tai suunnitellun perushoidon merkityksen työssään, jota ohjasi pedagoginen ajattelu. He kokivat myös tärkeäksi kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön päiväkodin kanssa. (Meyer 2007, 57–88 .)

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan perhepäivähoidon kehittämisjaosto toimi 24.11.2005 – 31.12.2006. Jaoston tavoitteena oli kehittää perhepäivähoidon toimintaedellytyksiä ja laatua. Keskeinen tavoite oli myös tukea pitkäkestoisesti perhepäivähoitoa tärkeänä päivähoitomuotona. Selvitysraportissa tarkastellaan perhepäivähoitoa hoitomuotona, järjestelmänä ja varhaiskasvatuksen toteuttamismuotona. (Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia 2007.) Selvityksessä keskeistä oli tavoitteellinen perhepäivähoidon kehittäminen, taustalla huoli perhepäivähoitomuodon jatkuvuudesta.

Selvitys toteutettiin yhteistyössä sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa. Jaosto totesi työskentelynsä alussa, ettei perhepäivähoidosta löydy kattavasti tutkimuksia tai kirjallisuutta. Aineisto kerättiin kentältä tiedon tarpeen mukaisesti teemoitetuissa keskustelutilaisuuksissa, jotka raportoitiin selvityksen aineistoksi. Raportissa nousi tarkasteltavaksi esimiestyön ja ohjauksen muotojen ja menetelmien hajanaisuus, ryhmäperhepäivähoito eri näkökulmistaan ja perhepäivähoidon henkilöstön monipuolinen kehittäminen. Kehittämiskohteiksi havaittiin erityinen tuki perhepäivähoidossa, perhepäivähoidon esimiestyö ja ohjaus, perhepäivähoidon ryhmäkoko, ryhmäperhepäivähoidon kehittäminen, työolosuhteiden kehittäminen, varahoito ja vuorohoito perhepäivähoidossa. Jaoston selvitys antoi opinnäytetyöhöni näkökulmia perhepäivähoitoon yleensä ja valtakunnallisiin kehittämisteemoihin.

Perhepäivähoidon kehittämisseminaarissa Oulussa kesällä 2012 esitettiin alustavaa tietoa työaikalain vaikutuksista, joista on koottu tutkimusraportti. Vaikutuksia tarkasteltiin selvityksessä monipuolisesti: perhepäivähoitajiin, lapsiin, vanhempiin, esimiestyöhön, perhepäivähoidon toimintaedellytyksiin ja varhaiskasvatuspalvelun kokonaisuuteen. Työaikalaki aiheutti perhepäivähoidon järjestelyjen uudelleen organisoimisen tarpeen, mutta organisoinnista ei ole olemassa valtakunnallista ohjeistusta. Näin ollen tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa syntyneistä toimintamenetelmistä ja niiden vaikutuksista eri näkökulmille sekä tuottaa työväline kunnille työaikalain vaikutusten arvioimiseksi. (Alila 2012.)

Luentolyhennelmässä todettiin työaikalakiuudistuksen vaikutukset eri tahoihin olevan moninaisia ja osin ristiriitaisia. Aineistossa kirjattiin kaikilla vastaajatahoilla enemmän negatiivisia vaikutuksia kuin muita vaikutuksia. Perhepäivähoitajaan kohdistuneet tavoitteet todettiin toteutuneiksi – Työsuojelu ja ammatin yhdenvertaisuusnäkökulma parantuivat. Haasteena tutkimuksessa pohdittiin olevan negatiivisten vaikutusten huomioiminen jatkossa. Perhepäivähoitojärjestelmällä todettiin olevan merkitystä ja työaikalakiuudistukseen tulee vastata kehittämällä ja arvioimalla käytäntöjä kaikkien osapuolien näkökulmista laadun takaamiseksi.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Aloitin opinnäytetyöni vuoden 2012 lopulla yhteistyöpyynnöllä Kuopion päivähoidon johdolle. Tutkimuslupaa hain varhaiskasvatusjohtajalta toukokuussa 2013 ja tutkimuslupa (LIITE 1) myönnettiin samassa kuussa. Perhepäivähoitajien haastattelut toteutuivat kesällä 2013 ja raporttia olen kirjoittanut helmikuuhun 2014 saakka. Tässä kappaleessa kerron opinnäytetyön toteuttamisesta.

4.1 Aineiston kerääminen

Olen pyrkinyt tekemään selvityksen perhepäivähoitajien näkemyksistä laadullisesti. Kiviniemi (2007, 70) luonnehtii laadullista tapaa lähestyä ongelmaa prosessina. Aineistoon liittyvät näkökulmat ja tulkinnat kehittyvät prosessin edetessä ikään kuin oppimistapahtumana. Laadullinen ongelman ratkaisu on prosessi myös siinä mielessä, että sen eri vaiheet jäsentyvät usein toiminnan myötä. Hirsjärvi & Remes & Sajavaara (2009, 160) kuvaavat laadullisen tiedon haun kokonaisvaltaiseksi tiedon hauksi, jossa suunnitelmia muutetaan toiminnan edetessä. Laadullisessa aineiston hankinnassa suositaan laadullisia metodeja, kuten teemahaastattelua, jossa osallistujien äänet pääsevät esille.

Opinnäytetyöni lähtökohta oli haastatella kunnallisia perhepäivähoitajia, jotka hoitavat lapsia yksin omassa kodissaan. Hirsjärven ym. (2009, 185) mukaan selvitettäessä ihmisten ajatuksia, tunteita, kokemuksia ja uskomuksia yksi hyvä menetelmä on haastattelu. Perhepäivähoitaja on oman työnsä subjekti ja pystyy vastaamaan tässä opinnäytetyössä selvitettäviin kysymyksiin parhaiten.

Yhteistyötahoa kiinnosti tietää perhepäivähoitajien näkemyksiä tietyistä aiheista (LIITE 4), jotka esittelin opinnäytetyöni ydinkysymyksinä luvussa 3.2. Tästä lähtökohdasta oli luontevaa valita haastattelumenetelmäksi teemahaastattelu. Eskolan ja Vastamäen (2001, 33) mukaan teemoja mietittäessä on tärkeää muistaa tutkimusongelma, johon hakee vastausta. Tutkimusongelma oikeuttaa asioiden kysymisen ja jäsentää tutkimusprosessia.

Haastattelujen teemat rakentuivat ydinkysymyksien perusteella seuraaviksi:

1. Perhepäivähoitotyön vahvuudet
2. Perhepäivähoitotyön haasteet ja kehittämisideat.

Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 48) mukaan teemahaastattelulla selvitetään valikoituja keskeisiä teemoja ja pyritään tuomaan haastateltavien ääni kuuluville. Ihmisten tulkinnat ja asioille antamat merkitykset ovat teemahaastattelussa keskeisiä. Tässä opinnäytetyössä tulkintoja ja merkityksiä olivat perhepäivähoitajien näkemykset perhepäivähoitotyöstä.

Perhepäivähoidonohjaajat saivat tiedon opinnäytetyöstäni tutkimusluvan käsitteilyn jälkeen. Ohjaajat tiedottivat perhepäivähoitajia mahdollisuudesta osallistua hoitajien näkemyksiä selvittävään opinnäytetyöhön. Osa perhepäivähoitajista sai tuolloin ohjaajaltaan laatimani haastattelujen saatekirjeen (LIITE 2). Haastateltavien lopullinen rekrytointi tapahtui perhepäivähoitajien koulutuksen yhteydessä.

Haastatteluun osallistuminen tarjosi perhepäivähoitajille mahdollisuuden kertoa mielipiteensä. Eskola ja Vastamäki (2001, 25) toteavatkin olevan ainakin kolme motiivia osallistua haastatteluun: mahdollisuus saada äänensä kuuluviin, halu kertoa omista ajatuksista ja osallistua tieteelliseen tutkimukseen.

Teemahaastattelut toteutettiin ryhmissä. Käytännön syistä tilaisuudet järjestettiin iltaiikseen päiväkotien tiloissa. Tavoitteenani oli saada kokoon 3-5 ryhmää, joissa olisi kaiken kaikkiaan 6-10 perhepäivähoitajaa. Alun perin haastateltavia oli yhdeksän, mutta yksi haastateltavista perui osallistumisen. Loppujen lopuksi haastattelin seitsemää kotona lapsia yksin hoitavaa perhepäivähoitajaa ja yhtä ryhmäperhepäivähoitajaa eli yhteensä kahdeksaa perhepäivähoitajaa. Hoitajista muodostui kolme ryhmää omavalintaisesti. Kahdessa ryhmässä oli kolme hoitajaa ja yhdessä ryhmässä kaksi.

Hirsjärvi ja Hurme (2000, 61) perustelevat ryhmähaastattelun eduksi nopean tiedonsaannin usealta vastaajalta samanaikaisesti. Ryhmähaastattelu palveli opinnäytetyötäni hyvin tiedonsaannin osalta. Koin tiedonsaannin tehokkaaksi ryhmähaastatteluilla sekä ajallisesti, että tiedonsaannin kannalta. Perhepäivähoitajat kertoivat ja keskustelivat perhepäivähoitotyöstä avoimesti ja puheliaasti.

Hirsjärvi ja Hurme (2000, 61) mainitsevat ryhmähaastattelun heikkoudeksi muun muassa ryhmädynamiikan, erityisesti valtahierarkian, vaikutuksen haastattelutilanteessa. En mielestäni voi arvioida luotettavasti ryhmädynamiikan vaikutusta haastatteluissa kysymättä asiaa perhepäivähoitajilta itseltään. Sen sijaan voin arvioida asiaa tiedonsaannin näkökulmasta, johon olen tyytyväinen: Saavutin etsimääni tietoa. Tässä raportissa keskityinkin niihin perhepäivähoitajien näkemyksiin perhepäivähoidosta ja työstään, jotka he toivat haastatteluissa esille. Opinnäytetyössäni en ole havainnoinut haastateltavan tai ryhmän prosessia haastattelutilanteessa.

Valtosen (2005, 223) mukaan ryhmähaastattelussa vetäjä ikään kuin tekee yksilöhaastatteluja osallistujille vuorotellen. Oma roolini haastattelujen vetäjänä vaihteli eri ryhmissä. Jossain ryhmässä oli luontevampaa olla vuorovaikutuksessa osallistujien kanssa vuorotellen, toisessa ryhmässä taas tukea vuorovaikutusta osallistujien kesken. Mielestäni tärkein tehtävä tiedonsaannin kannalta haastatteluissa oli luoda suotuista ilmapiiriä keskustelulle ja tiedon saannille sekä ohjata tilannetta tavoitteiden mukaisesti.

Puolisentoista tuntia kestäneet haastattelutilanteet tallennettiin luvanvaraisesti sanelukoneella ja videolaitteella yhtä ryhmää lukuun ottamatta. Yhden ryhmän haastattelu tallennettiin pelkästään sanelukoneelle. Pyysin haastateltavilta itselteni myös jatkotutkimusluvan haastatteluissa syntyneeseen aineistoon. Haastatteluiden tallennus sujui ongelmitta ja koin hyväksi päällekkäisen video- ja äänitallennuksen. Äänitallenteessa ollessa päällekkäin puhumista, pystyi puheen jäljittämään videolta.

4.2 Aineiston analyysi

Tarkoitus oli opinnäytetyössäni tehdä selvitys laadullisen tutkimuksen metodeja noudattaen. Pehdyin laadullisen tutkimuksen määritelmiin ja laadullisiin metodeihin, erityisesti haastatteluun ja analyysiin. Havaitsin, että määritelmien ja ohjeiden kirjo on valtava ja on mahdotonta löytää yksiselitteistä luonnehdintaa kuvaamaan tämän työn laadullista prosessia. Työssäni pyrin perustelemaan ja kuvaamaan tarkasti prosessin vaiheet, jolloin lukijan on mahdollista ymmärtää ratkaisujani.

Työtä tehdessäni huomasin, ettei se tule koskaan valmiiksi. Mitä lähempänä työn loppua luulin olevani, sitä kauempana ymmärsin olevani, kun katsoin asiaa hetken kuluttua. Aina löytyi uusia näkökulmia ja asiat alkoivat liittyä toisiinsa eri tavalla, kuin aluksi ajattelin. Opinnäytetyö ei kuitenkaan etene mihinkään, jos tähän loppumattomuuteen lähtee mukaan. On vaan tehtävä ratkaisuja ja yritettävä perustella ne parhaansa mukaan. On myös siedettävä riittämättömyyden tunnetta. Lohdukseni huomasin myös ammattitutkijoiden kokeneen samaa suurissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Alasuutari (2011, 43) toteaa, että laadullisessa tutkimuksessa aineiston moninaisuus on loppumaton, eikä siihen loppumattomuuteen keskittymällä saa ilmiöstä otetta.

Tallennettua materiaalia syntyi reilun neljän tunnin verran, jonka litteroin sanatarkasti. Litteroitua aineistoa käsittelin lukemalla ja tekemällä muistiinpanoja. Kaikkien perhepäivähoitajien haastatteluaineisto käsiteltiin samantarvoisesti lukuun ottamatta palkkausta, joka on ryhmäperhepäivähoitajilla ja yksin hoitavilla perhepäivähoitajilla erisuuruinen. Merkitsin muistiin sanatarkasti jokaisen aineistosta löytyneen näkemyksen, joka vastaa tässä työssä selvitettäviin kysymyksiin (LIITE 4). Näitä näkemyksiä ryhmittelin samankaltaisen aiheen perusteella. Jotkin näkemykset liittyivät niin tiiviisti toisiinsa, että nämä merkinnät liitin useampaan kuin yhteen ryhmään. Joillekin näkemyksille oli puolestaan vaikea tai mahdoton löytää ryhmänsä, jolloin nämä joko mainitaan toisessa yhteydessä tai ne jäivät työn ulkopuolelle. Muodostuneet ryhmät muodostin teemoiksi (LIITE3), joita esittelen tuloksina luvuissa 5. ja 6.

Edellä kuvaamani analyysiprosessi jäsenyi tekemisen mukana. Aloitin prosessin pohtimalla tämän työn keskeisiä kysymyksiä, ymmärtäen vasta prosessin loppuvaiheessa varsinaiset teemat, jotka tätä selvitystä jäsentävät. Sain kohtuullisen hyvin vastauksia teemahaastattelulla vaikkakin haastatteluaineistosta syntyi myös sellaisia teemoja, jotka rajasin työn ulkopuolelle. Nämä teemat olivat kuitenkin itselleni hyödyksi prosessissa. Koin haasteellisimmaksi ryhmitellä litteroidusta aineistosta perhepäivähoitajien näkemykset.

Luokittelin aineiston teemat eli perhepäivähoitotyön vahvuudet ja haasteet hieman eri tavoin. Teemat jakautuivat mielestäni eri näkökulmiin. Vahvuuksissa eli perhepäivähoitajien hyvinä kokemissa asioissa, erottautui selvästi hoitajien itsellensä kokemat perhepäivähoitotyön hyvät puolet sekä mitä hoitajat ajattelevat olevan hyväksi lapselle. Vahvuuksissa esiintyi lisäksi samoja asioita kuin haasteissa. Joko eri hoitajat kokivat ne eri tavoin tai samasta asiasta löydettiin molemmat puolet.

Nämä sekä vahvuuksina että haasteina kerrotut näkemykset luokittelin suoraan haasteisiin, sillä opinnäytetyöni tarkoitus on tuottaa tietoa perhepäivähoitotyön kehittämistarpeisiin. Halusin tällä ratkaisulla tehdä työstäni helppolukuisemman välttämällä monimutkaista jäsenystä ja painottaa työn kehittämisenäkökulmaa. Perhepäivähoidon haasteissa puolestaan alateemat olivat keskenään tasarvoisia, minkä vuoksi ne on esitetty samasta näkökulmasta.

Osa teemoista päätyi työhön määrällisin perustein. Tuolloin olen ilmaissut kyseisen teeman tulleen esille kaikissa haastatelluissa ryhmissä. Olen myös tuonut työssäni yksittäisiä mielipiteitä esille oman arvioni mukaisesti. Aineiston analyysissä painopisteeni on perhepäivähoitajien esille suoraan tuomissa niin kutsutuissa ilmimerkityksissä. Kuten aiemmin tuli esille, olen halunnut analyysissä minimoida omaa tulkintaani ja siksi tuonut esille runsaasti suoria lainauksia haastatteluista. Johtopäätöksissä ja pohdinnassa puolestaan esitän joitain syy-seuraussuhteita, jotka ovat omia tulkintojani haastattelujen aineiston taustoista ja piilomerkityksistä.

Edellä kerroin aineiston analyysin teknisestä prosessista. Koko opinnäytetyön prosessi ulottuu kuitenkin laajemmalle. Tiedon etsiminen työhön on ollut monivaiheista. Koen, että perhepäivähoitajien haastattelut loivat työni perustan, jolle hain perspektiiviä muun muassa keskustelemalla perhepäivähoidonohjaajien kanssa ja seuraamalla valtakunnallista keskustelua. On myös ollut mielenkiintoista etsiä tietoa siitä, miten muissa kaupungeissa on ratkaistu ja perusteltu perhepäivähoitoa koskevia asioita. Kuvaamani prosessi ei näy suoranaisesti työni raportissa, mutta väistämättä ohjaa ratkaisujani. Olen halunnut tavoitella syvempää ymmärtämistä perhepäivähoitajien näkemyksistä omaksi opikseni.

4.3 Eettisyys

Diakonia-ammattikorkeakoulun Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä -oppaan (2010) mukaan eettisten ratkaisujen tavoitteena on ihmisten kunnioittaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja oikeudenmukaisuuden korostaminen. Tässä luvussa pohdin tämän työn etiikkaa.

Jo opinnäytetyön aiheen valinta on eettinen ratkaisu (Hirsjärvi & Remes & Sajaavaara 2009, 26). Itselleni oli merkityksellistä tehdä työ aiheesta, jonka tekeminen on mielekästä ja josta on hyötyä. Väistämättä oma mielenkiintoni, motivaationi ja moraalini ohjasi prosessissa tekemiäni valintoja. Valitsin aiheen työelämälähtöisesti annetuista vaihtoehdoista rajojani kuunnellen. Tästä näkökulmasta katsottuna valitsin tehtävää eettisesti pohtien.

Opinnäytetyöprosessin aikana jouduin opiskelijana tekemään valintoja eettisesti pohtien: Miten saadaan tietoa perhepäivähoidosta niin että tieto vastaa tarkoitusta? Mitä asioita nostetaan lopulliseen raporttiin? Miten tehdään eettisesti katsottuna mahdollisimman oikeita valintoja työssä? Miten asiat esitetään kunnioitavasti? Miten löydetään hyviä vastauksia? Miten kerrotaan eettisesti oikeita asioita?

Tuomi ja Sarajärvi (2013, 68–70) toteavat laadullisen tutkimuksen olevan kokonaisuus, jossa aineiston keräämistä ja sen analyysiä ei voi ajatella erillisinä ko-

konaisuuksina, niin kuin metodikirjallisuudessa joskus ajatellaan. Tuomen ja Sarajärven mukaan tämä kokonaisuus kiteytyy luotettavuuskysymyksenä: Mitä kaikkea kirjalliseen raporttiin tulisi kirjoittaa, jotta se olisi luotettava, toisin sanoen, miten voi ymmärtää toista?

Opinnäytetyössäni nousi voimakkaasti esille juuri edellä mainitun aihealueen kysymykset. Olen pohtinut omaa rooliani opinnäytetyötä tehdessä, tavoitteitani ja valtaa suhteessa aineistoon ja suhteessa työn tarkoitukseen. Olen etsinyt vastauksia perhepäivähoidon kehittämistarpeisiin, mutta huomannut yhtä tärkeäksi kuulla perhepäivähoitajia ja välittää heidän ajatuksiaan. Loppujen lopuksi, opinnäytetyö on rajattu tehtävä tavoitteineen ja valintoja on vaan tehtävä.

Olen opinnäytetyöprosessin aikana joutunut lukuisia kertoja kysymään, ymmärsinkö oikein vai tulkitsinko asian oman näkökulmani eduksi? Minäkin olen pohtinut: Voinko ylipäättään ymmärtää haastateltavan subjektiivista ajatusta, ollessani itse objektiivinen työn tekijä? Pohdinta on merkityksellistä henkilökohtaisten tavoitteideni ja ammatillisen kasvun kannalta, mutta myöskin ymmärtämään prosessissa vaikuttavia filosofisia ja periaatteellisia seikkoja. Prosessissa on mielestäni oleellista kertoa opinnäytetyöhön ja tutkimustehtävään vaikuttavat asiat, tekemäni valinnat ja toteuttamiseen liittyvät asiat avoimesti. Pyrkimykseni on ollut ”kääntää jokainen vastaan tullut kivi nurin”. Tässä työssä kiviä on yritetty kääntää laadullisella otteella eli eettisesti pohtien ja perustellen.

Opinnäytetyöprosessin alussa pohdin haastateltavien kohtelun etiikkaa vaitiolovelvollisuuden ja anonyymiyden kautta. Prosessin aikana saamani tiedon suhteen olen täydellisen vaitiolovelvollinen. Anonyymiyys tässä opinnäytetyössä jää kuitenkin osittaiseksi. Haastatteluihin osallistuneet hoitajat olivat haastatteluissa mukana työajallaan, jolloin he ilmoittivat osallistumisestaan esimiehilleen ja näin ollen hoitajien esimiehet ovat tietoisia haastateltavista. Lopullinen aineisto ja lainaukset eivät kuitenkaan ole seurattavissa koodeittain ja tunnistettavuus tiedot on jätetty pois.

Itselleni ei aluksi tullut mieleen asian merkityksellisyys. Kyseessä on työstä kertominen positiivisessa merkityksessä, työn kehittämistarkoituksessa. Eettisiä kysymyksiä onkin vaikea punnita etukäteen, ne ilmaantuvat prosessin edetessä (Tuomi & Sarajärvi 2013, 125). Perhepäivähoitajia haastatteluun kutsumisen aikana asia kuitenkin tuli joidenkin haastatteluun osallistumista harkitsevien mieleen. Muutama perhepäivähoitaja oli huolissaan esimiehen osuudesta haastattelussa. Jotkut haastatteluun osallistuneet hoitajat olivat huolissaan osallistumisensa vaikutuksesta. Pohdin miksi näin? Loppujen lopuksi, hoitajat osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisuuden periaatteella ja heillä oli tieto opinnäytetyöni tavoitteista ja tarkoituksesta sekä haastatteluun osallistumisesta työajalla.

Pohdin murteen merkitystä tunnistettavuudessa. Ratkaisin kuitenkin asian jättämällä murteen alkuperäiseksi. Pohjois-Savossa puhetyyli on kuitenkin enemmistöllä samankaltainen ja halusin jättää perhepäivähoitajien ”äänen” mahdollisimman autenttiseksi.

Mielestäni oli myös merkityksellistä tiedottaa osallistujia työn valmistumisesta ja taata heille mahdollisuus tutustua valmiiseen opinnäytetyöhön. Luottamuksellisuus on merkittävää sillä haastatteluissa ja kyselyssä saattaa olla helpompi kertoa ajatuksistaan nimettömänä. Avoin ilmapiiri tavoittelee tässäkin tapauksessa luotettavaa ja laadullista prosessia.

Opinnäytetyöni alussa kerroin suhteeni työhöni olevan ”sopivalla etäisyydellä”. Saattaisi olla haastavampaa tehdä tätä työtä, jos olisi työskennellyt perhepäivähoitajana. Kuitenkin huomaan päivähoitotyön vaikuttavan arvoihini ja asenteisiihini. Näin ollen on riski, että tekijän lähtökohdat vaikuttavat prosessin kulkuun. Tässä kysymyksessä olen pitänyt tiukasti kiinni suunnitelmallisesta rajauksesta työn tarkoituksen ja tavoitteiden mukaisesti sekä avoimesta työtavasta.

5 PERHEPÄIVÄHOIDON VAHVUUDET

Alun alkaen työssäni oli neljä kysymystä, joihin hain perhepäivähoitajilta vastauksia: Perhepäivähoidon vahvuudet, perhepäivähoidon haasteet, asiat joita pitäisi kehittää sekä perhepäivähoitajien konkreettiset kehittämisideat. Aineistosta avautui kaksi isompaa kokonaisuutta, joiden perusteella esitän tulokset: Perhepäivähoidon vahvuudet ja haasteet.

Perhepäivähoidon vahvuudet jakaantuivat hieman erilaisiin näkökulmiin: Perhepäivähoitajien ammattia kohtaan kokemiin hyviin puoliin, toisin sanoen siihen, mistä he pitävät perhepäivähoitajan työssä. Toinen iso kokonaisuus muodostui asioista, joita hoitajat pitivät perhepäivähoidossa lapsen kannalta hyvinä. Tässä luvussa esittelen perhepäivähoitajien kertomia perhepäivähoitotyön vahvuuksia hoitajien näkökulmasta ja lapsen näkökulmasta.

5.1 Perhepäivähoidon vahvuudet hoitajan työn näkökulmasta

Kaikissa haastattelemissani ryhmissä perhepäivähoitajat pitivät palkitsevana **lasten kanssa työskentelyä**. Hoitajat kertoivat kokevansa iloa lapsen kanssa olemisesta ja lapsen kehityksen seuraamisesta. Perhepäivähoitajat hoitavat samaa lasta parhaimmillaan vauvasta esikoululaiseksi. Hoitajat näkevät lapsen elämän ja kehityksen vaiheet aitiopaikalta.

Se on sinällään kiva, ku alottaa pieninä ja sit ku viet ne just viis tai kuusvuotiaaks asti, että miten ne, saat olla niitten kans sen kokooajan. Ja kattoo miten ne kasvaa.

Sitten niiltä saa palautteen välittömästi, se on päivän palkka kun pusu on poskella tai jotain vastaavaa.. tai halaus pelkästään.. ja sitten jos ei mene kaikki ihan, niin sekin tulee pläts. Se on kyllä niin aitoa se palaute, että se on kyllä hyvä juttu.

Perhepäivähoitajat pitävät työnsä vahvuutena **perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä**. Kun sama hoitaja vastaanottaa ja luovuttaa lapsen, on avoin ja päivittäinen vuorovaikutus mahdollista. Perhepäivähoidossa hoitajien ja perheiden välille syntyy usein hyvät ja lämpimät suhteet ja lapsen arjesta viestiminen muodostuu kokonaisvaltaiseksi. Useimmat hoitajat myös mainitsivat palkitsevana asiana myötäelämisen lapsen ja perheen arjessa. Lapsen kanssa muodostuu kiinteä suhde perhepäivähoidossa. Perheiltä saamansa palautteen voimin hoitajat kokivat saavansa voimaa työhön.

Ku jotenki niinku, vanhempien kaa pääsee silleen niinku aika, niinku hyvät on ne suhteet vanhempien kanssa, perhepäivähoion puolella, ne on vähän läheisemmät kuitenkin.

Mut justiisa että aamulla kysytää jo lapsilta tai vanhemmilta että mitenkä on mennny yö tai mitä toivoo päivälle tai sitte kerrottaa ite että ollaan lähdössä retkelle tai tännää ei lähetä ollenkaa mihinkää ja tota, illastaha sitä taas tavataan ja sanotaan rehellisesti että se kaatu kivveen nenälleen, en ollu siinä lähellä.

Se kannustus tässä meiän työssä on tämä että vanhemmilta saahaan pallautetta ja kiitoksia, muistamisia esimerkiksi kukkasilla, ja tällä lailla, ja sit se antaa tätä motivaatiota tähän työhön ku vanhemmat arvostaa meiän työtä.

Itsenäinen työ on perhepäivähoitajien mielestä työn etu. Työn rytmin, toiminnan sisällön ja toimintatavat voi itse suunnitella. Vaikka hoitaja on itsenäinen, hän saa tukea yleensä työyhteisöstä. Useat hoitajat kertoivat itsenäisyyden hyväksi siksi, että työpäivä tuntuu selkeämmältä verrattuna esimerkiksi päiväkoitiin, jossa työn organisointiin vaikuttavat useimmat tekijät. Useimmissa teemoissa tuli ilmi se, miten hoitajat arvostavat työssään sitä, että perustehtävälle jää aikaa. Lasten kanssa saa rauhassa olla tarvitsematta kellottaa päivän aika-aulua muiden työntekijöiden ja työyhteisöllisten asioiden rytmiin.

Ei oo kauheesti semmosii tiimipalaveria eikä semmosii pitkin päivää että saat oikeesti lasten kanssa tehdä sitä hommaa ja sitä perusasi-aa.

Varmaan se että siis saa tavallaan ite, se on niin itsenäistä työtä kuitenkin se. Että vaikka se on se työyhteisö sie voit silti aika paljon ite päättää siitä, miten sie toimit ja mitä sie teet lasten kanssa.

Jokainen päivä on erilainen, koska sä voit itte tehdä siitä sen erilaisen.

Mutta kyllähän meil on tässä hyvä juttu. Arvatkeepa mikä? Meiän ei tarvii aatella, että kuka tulloo iltaan, kuka tulloo aamuun, kuka lähtöö puoliltapäivin pois, selekee päivä hojetaan aamusta iltapäivään.

Usea haastateltavista piti **pienessä ryhmässä työskentelyä** mieluisana. Pientä ryhmää pidettiin monelta kannalta hyvänä. Hoitajien mielestä pienen ryhmän kanssa on joustavaa liikkua paikasta toiseen ja ryhmää on helppo hallita. Yksittäiselle lapselle jää enemmän aikaa kuin suuressa ryhmässä ja näin ollen kohtaaminen ja vuorovaikutus mahdollistuvat pienryhmässä.

Sitä on enemmän aikaa sille yhdelle lapselle, voi lähteä vessassa käymään sen yhden kanssa ja jättää ne muut ... jättää tekemään palapeliä tai mitä ne nyt leikkivät. Tilanteita on helpompi hallita. Ruokailutilanteet ja kaikki on rauhallisempia, eikä astioiden tarvitse joutua tiskiin.

Työyhteisö ja tiimin merkitys tulivat ilmi haastatteluissa merkittävänä työn mielekkyyttä lisäävänä tekijänä. Perhepäivähoitajien tapaamiset tiimikokouksissa, puistoissa, koulutuksissa sekä yhteisissä tapahtumissa ja tempauksissa kuvailtiin tärkeinä. Myös ohjaavan päiväkodin henkilökunnan kanssa vietetyt yhteiset hetket koettiin tärkeinä. Vaikka työn itsenäisyyttä pidettiin työn vahvuutena, koettiin myös sopiva tasapaino itsenäiseen työhön työyhteisön kautta.

Työkaveri on ihan ehdottomat, niitä pitää tavata kerran päivässä ainakin!

Just kiva tasapaino miusta ... Niin, saa olla yksin, mut sit voi soittaa et nähhään puistossa, että se niinku riittää.

Haastatteluissa tuli esille **työn luonteeseen liittyviä etuja**, joita perhepäivähoidajat kuvailivat positiivisiksi. Monille syy perhepäivähoitajaksi alkamiselle oli ollut oma pieni lapsi tai alan vaihto. Perhepäivähoitajat kertoivat, että omalle lapselle löytyi perhepäivähoitajan työn kautta leikkikaveri kotiin ja että jo isoksi kasvaaneet lapset nauttivat äidin kotona olemisesta.

Ja sit se et ei tartte lähtee kotoa mihinkään, ei tarvinnu maksaa hoitomaksuja omasta sillon alussa, ei tullu mitään semmosia kuluja.

Työn eduiksi kerrottiin myös päivittäinen liikkuminen ja ulkoilu. Lisäksi muutama hoitaja mainitsi tärkeäksi sen, että lapsille saa kertoa vanhoista perinteistä, esimerkiksi leikeistä joita ennen leikittiin, perhepäivähoitajan työssä.

Tulee liikuntaa ja raitista ilmaa, terveelliset elämäntavat, hyvät työkaverit, oppii kokoajan uutta lapsilta, ja omille lapsille oli kaveri ihan alussa, ja on lapsenmielinen, ei mieli vanhene, myö ei niinku vanheta millonkaan...

Tässä yhen kerran huomasin, nii ol käpyjä tippunna puista ja lapset toi niitä käpyjä niin näytin miten myö ennen kehiteltiin leikki, että laitettiin niinku kävyille jalat ja sitte jokkaiselle oma karsina nii voi että ne innostu ihan oikeesti leikkimmään, ne haki heinnää kuule omaa karsinnaa siihe elläimelle. Se että, ei niille juotunnu mieleen ne muovilelut ja ämpärit ja ne vaan ne niitten lampaita oli ja lehmiä että jokkaisella ol eri elläimet, ne niinku oppi, että tällä lailla on ennen leikitty ... Sillai opettaa sitä mitä on ennen ollu.

5.2 Perhepäivähoidon vahvuudet lapsen etua ajatellen

No se pieni ryhmä, pienille ihmisille. Et se ihana minusta antaa lapsille se semmonen ... Että toki se on niinku.. kodinomaista.

Perhepäivähoitajat kertoivat kokevansa **pienen ryhmän ja kodinomaisuuden** mielekkäänä myös lapsen kannalta. Kodinomaisuus tuo pienille hoitolapsille turvaa sekä tilojen kodinomaisuuden että rauhallisuuden vuoksi. Lapsi saa aikuiselta pienryhmässä enemmän aikaa kuin suuressa ryhmässä. Pienryhmään

liittyi kasvatuksellisia näkökulmia. Perhepäivähoidossa mahdollistuu luonnollinen arkiaskareiden ja elämän taitojen oppiminen. Lapset näkevät arkisia askareita hoitajaa seuraten päivittäin ja heidät on luontevaa ottaa mukaan kotitöitä tekemään. Pienessä ryhmässä kodinomaisessa ympäristössä lapsi voi helpommin vaikuttaa oman päivän kulkuun ja olla mukana päätöksen teossa. Toisaalta pienryhmän kanssa on helppo liikkua, mikä tuo vaihtelua lapsellekin.

Ja se vaihtelevaa lapsellekki, ei oo aina se sama piha ... Ja vuodenajat kaikki näkkee ... Kuunnella linnun laulua tuolla ku kuletaan ... Ambulanssin kun näet, mikä hätä on, ruokakaupassa ku ruoka ostetaan ... Niin ja aina näkkee jottai uutta ku tuolla kulkee, jottai ihmeellistä lapsille.

Mitä leikkejä ne tahtoo, niin ne voi ite ottaa kun ne on vapaassa käytössä. Ei niin että nyt piirretään kun piirtää kaikki, ne voi ite päättää. Haluaako tehdä palapeliä vai haluaako leikkiä ihan leluilla vai askarrella, maalata. Tavarat on saatavilla.

Ne näkkee ne lapset siinä kotona kun se on kodinomaista, et sielähän pestään astioita, ja välillä lakastaan ja imuroiaankin jopa, ja leivotaan ja laitetaan ruokaa ... Ja sitte ne lapset näkee näitä arkiaskareita, meidän kanssa siin .... Ne oppii sitä kautta.

Ja mullahan tykkää olla lapset mukana siinä niinku pöydänkattamisessa ja sitten vievät omat lautaset ja kaikki pois, se on niinku kotona.

Perhepäivähoidossa sama perhepäivähoitaja hoitaa lapsia koko päivän. Pienet lapset tietävät hoitajan olinpaikan ja leikkien lomassa löytävät hoitajan aina tarvitessaan. Hoitajien kertoman mukaan lapsi ei jää huomaamattomaksi, kun sama ihminen on lasten kanssa kokoajan ja ryhmä on pieni. Lapsen ja hoitajan välille kehittyi läheinen suhde. Toisaalta sekin mainittiin hyväksi, että lapsi tapaa välillä toisia hoitajia puistossa, jolloin esimerkiksi varahoidon järjestäminen helpottuu toisen hoitajan luona.

Ku mä mietin että itehän sitä ainakin kokoajan tietää hyvinkin tarkkaan, vaikka laittaa ruokaa, niin kyllähän kokoajan tietää mitä ta-

pahtuu, missä mennään vaikka ei oo kokoaikaa vieressä vahtimassa niin silti on läsnä kokoajan niille lapsille. Kyllä ne pienetkin tietää jo mistä tulla etsimään jos ei oo heti siinä oviaukossa. Kuulevat katin tilan kitinää.

Hoitajat kertoivat, lasten oppivan luonnollisesti toisiltaan ryhmässä, jossa on eri-ikäisiä lapsia. Perhepäivähoitajien mielestä on lapselle hyväksi, kun **ryhmässä on eri-ikäisiä lapsia**. Pienet oppivat asioita isompia lapsia katsellessaan ja toisaalta isommat lapset oppivat huomioimaan pienempiä.

Sitten kun meidän lapset on eri ikäisiä, on pientä ja isoa, lapsillekin se on, kun ei oo kaikki saman ikäisiä ... Isommat hoitaa pieniä ja ne tykkää hirveesti hoitaa pieniä ja olla mukana siinä.

Toisaalta aattelee niinki että vanhemmat oppii olemaan pienempien kanssa. Odottamista joutuu väkisinkin enemmän opettelee ja pienet taas siitä kun ne oppii kattomalla niitä isompia, se taas edesauttaa äkkiä sitä vessassa käymistä ja syömistä, et se on niinku hyvä ... Se on todella hyvä.

6 PERHEPÄIVÄHOIDON HAASTEET JA KEHITTÄMISIDEAT

Toinen perhepäivähoitajien haastatteluteema oli haasteet ja kehittämisideat. Tämän asiakokonaisuuden jäsensin eri tavoin kuin vahvuudet, joissa aiheet jakautuvat hoitajan ja lapsen näkökulmiin. Tässä luvussa kerron esiin nostamistani haasteista ja kehittämisideoista.

6.1 Ohjaajan ja työyhteisön merkitys

Perhepäivähoitajat pitivät tärkeänä ohjaajan kanssa tehtävää yhteistyötä. Ohjausta, ohjaajan kotikäyntejä ja yhteisiä ohjaajailtoja toivottiin tapahtuvan säännöllisesti. Muutama hoitaja kertoi olevan haasteellista tavoittaa ohjaaja.

Eikä enää tehdä näitä kotikäyntejäkkää että siellä sai jutella ohjaajan kanssa, ennen kuitenkin tuli säännöllisesti aina ohjaaja käymään. Nii on ollu kuulemma ihan päivän, aamulla tul ja iltapäivällä lähti.

Sitä että saa sen ohjaajan kanssa jutella ja ihan, semmosta niinku päiväunten aikaan ainaki meillä on kahvikupit, ja sitte jutellaan kaikki asiat mitä on.

Kyllähän meidän ohjaaja on sitte nii kiireinen että ku hällä on päiväkoti ohjattavana ja sitte on myö. Sitte on lisäpalavereja ja sitte on vaikka minkälaisissa lautakuntain tämmösissä niinku .. Sittehä hänellä on vielä toisen alueen perhepäivähoito, on vielä siinä mukana. Että nii monnee junnaa pittää reppeytyä.

Ohjaajan kanssa haluttaisiin keskustella esimerkiksi lasten asioista. Haastatte- luissa mainittiin myös konsultoivan erityislastentarhanopettajan (kelto) käytettä- vyys hyvänä asiana. Perhepäivähoitajat ovat huolen herätessä lapsesta arkiti- lanteessa yksin, jolloin he kokivat hyväksi, kun saavat jakaa huolta tai haastetta jonkun kanssa. Osa hoitajista toivoi kelton käyntejä säännöllisesti.

Esimerkiks on jotain niinku lapsista. Jotakii että on niinku huolta lapsesta ja kyssyy sitte ohjaajan mielpiettä että tarviiko toimenpiteitä jonkun asian takia ja.. ja sitte oma jaksaminen.

Jos kävis ihan säännöllisesti, jouluna, keväällä, nii sitte ei tulis, nii sen kanssa ruvettais asiaa puimaan, niinku ollaanki puitu sitte, että sekkii vähän niinku helpottais meidän työtä, että ku myö itekseen murehittaa sitä.

Perhepäivähoitajat kuvailivat tiimikseen toiset hoitajat, mutta myös laajemmin päiväkodin henkilökunnan. Haastatteluissa ilmeni alueelliset vaihtelut tiimikoontumisten toteutumiselle. Joidenkin hoitajien alueella tiimikäytännöt olivat säännöllisiä ja hoitajien mielestä riittäviä. Toisaalla hoitajat pahoittelivat tiimikouksien vähentyneen tai loppuneen kokonaan.

Meiltähän on niinku, meillähä on pitäis tiimiä pittää kerran kuussa, meiltä on, ei oo nyt ollu, ei oo ees oman tiimin kanssa, tota kokkountua, että ette saa pittää nytten tiimiä.

Tiimikokoontumisten jäätyä pois tai vähentyessä hoitajat kertoivat, etteivät pysty suunnittelemaan asioita yhdessä eivätkä jakamaan työhön liittyviä asioita. Useille oli tärkeää saada purkaa tunteita, joita työssä oli herännyt. Osa hoitajista oli sitä mieltä, että yhteiset kokoontumiset olivat niin asiasisältöisiä, ettei tuntemuksien purkamiselle jäänyt aikaa. Perhepäivähoitajat painottivat tiimityöskentelyn ja työyhteisön ympärillä työhyvinvointia edistävinä tekijöinä. Perhepäivähoitajat halusivat jakaa kokemuksiaan toisien hoitajien kanssa ja he toivoivat säännöllisiä tiimikokoontumisia. He myös ehdottivat mahdollisuutta työohjaukseen tai työohjaustyypiseen keskusteluun.

Ei ennen katottu kelloo ku kokkoustettiin, asiat käsiteltiin, ja palajonko meitä oli, menipä vaikka yheksään, mutta nyt katotaan vaan kelloa, se on se puoltoista tuntia, että nyt pittää lopettaa ... Että vaikka ois asioita nii...

Tärkeätä on tosiaan niinku sanotaan, työkaverit ja niitten kanssa yhteistyö, kaikenlainen, työkuvioissa, niinku asioitten keskustelua, sitte, se antaa sellasta kuitenkin luottamusta ja antaa uskoa ongelmatilanteita. Joku voi keksiä ratkaisun siihen, että kokkeilleppas näin, nyt sitte tota, ihan hyvä tämmönen keskustelu, ihan ilta, semmonen olis hyvä ... Tietysti jos ois joku asiantuntijaki joskus niin seki ois hyvä, työnohjausta.

Tiimien ja työyhteisön kesken toivottiin myös järjestettävän virkistystoimintaa. Osa hoitajista on kokenut työhyvinvointia edistävän yhteistoiminnan (TYHY) hyväksi ja siitä halutaan pitää kiinni. Osa hoitajista ei ollut ollut osallisena TYHY-toiminnassa. Haastatteluissa ilmenikin toive työhyvinvointiin panostamisesta palkallisin vapaapäivin sellaisina päivinä kun lapsia ei ole hoidossa.

Jos ei oo mittää kontaktia tai illoo elämässä niin sairaspäivä tulloo hyvin äkkiä, että oon huomannu sen ja jos joku aatteloo, hiljanen, ite, niin jääpi sanomata se, mikä mieltä painaa. Nii että semmonen työyhteisön ilta.

Palkallisia vapaapäiviä niinku liikuntaan siis tämän omaan työhyvinvointiin pitää panostaa, että palkallisia vapaapäiviä liikuntaan ja kuntoiluun ja omaan työhyvinvointiin.

6.2 Palkkaus, kustannuskorvaukset ja ansioiden epävarmuustekijät

Jokaisessa haastateltavassa ryhmässä keskusteltiin palkkauksesta ja kustannuskorvauksista merkittävänä perhepäivähoidon haasteena ja kehittämistä vaativana tekijänä. Osa hoitajista koki palkkauksen pieneksi suhteutettuna työn määrään ja työhön käytettävään aikaan sekä palkkaukseen liittyvät epävarmuustekijät koettiin epäkohtina. Perhepäivähoitajan työviikko lyhentyi työaika-uudistuksen ansiosta 40 tuntiseksi, mutta työt jatkuvat usein iltatöinä seuraavaa päivää valmistellessa suunnitteluun, ruuan valmistukseen, siivoukseen ja joskus paperitöihin.

Jos aattelee mitä kaikkea tämä työ sisältää, että olet siivooja ja kokki ja justiin se sosiaalikasvattaja, ja hoitaja ja leikkijä ja kaikki

mahdollinen se, et miten paljon joudut tekemään töitä, et se palkka on tosi pieni.

Perhepäivähoitajien palkkaus on niin huono, että se on varmaan se syy, miksei nuoret hakeudu tälle alalle. Miten monta eri työtä me joudutaan tekemään. Joudutaan tekemään ruuat, siivoamaan, niinku kaikki ne osiot joille päiväkodissa on oma henkilökunta. Omassa kotona pyöritetään yksin sitä hommaa. Jotenki se ei oo ihan kohillaan se palkkaus siinä.

Perhepäivähoitajille maksettavat kustannuskorvaukset eivät heidän mukaan kata todellisia lapsen hoitoon liittyviä kustannuksia. He toivovatkin kustannuksien kattamista joko riittävällä kustannuskorvauksella tai verovähennyksenä. Kuluja syntyy myös lapsen hoitoon liittyvien asioiden hoitamisessa puhelimella sekä lelujen ja muun oppimisympäristön rakentamisesta. Vain harva haastatelluista hoitajista sai lelurahaa. Leluraha ja lelulainaamo ehdotettiin vähentämään virikkeisiin kuluvia kustannuksia. Puhelinkuluja voisi huomioida puhelinlaskussa tai työpuhelimien antamisena käyttöön.

Ja sitte se, tavallaan se, mikä minusta on huono niin sanottu se kulkorvaus mikä myö saahaan, niinku päivässä siitä lapsesta ja sen täytyy kattaa sitte kaikki, askartelutarvikkeet, kaikki ruoka, paperit, sähkö, kodin kuluminen, niin ei se niinku kata sitä millään muotoa.

Perhepäivähoitajat toivat hyvänä käytäntönä esille, että lapsien sijoittelut oli ratkaistu sen hoitajan eduksi, jolla oli lapsivajausta. Hoitajat esittivät palkan korottamisen keinoksi mahdollisuuden hoitaa neljän lapsen lisäksi viidettä osaa-aikaista lasta. Lisätyöt, joita hoitajille helposti kertyy, osa toivoi maksettavan rahana ja toiset taas pitivät nykyisestä tavasta käyttää lisätyöt vapaana.

Perhepäivähoitajien mielestä käytäntöä tilapäisestä hoitovapaasta pitäisi muuttaa. Jos perhepäivähoitajan oma lapsi sairastuu, tilapäinen hoitovapaa on heille palkaton. Perhepäivähoitajat toivovat saavansa palkan myös oman lapsen sairastumisen ajalta, palkattomat päivät tiputtavat entisestäänkin matalaa palkkaa.

Että se, jos oma lapsi sairastuu ei ois automaattisesti palkaton päivä, se ois kehitettävää ... Se ei ois jos aattelee, se voi olla monen uuen hoitajan, koska se joka miettii alkaisko perhepäivähoitajaks, sillä on pieniä lapsia, niin se, sit kun kuulet että oot palkatta, voihan se säikäyttää että eihän...

Myös lapsilukumäärän äkilliset muutokset vaikuttavat heidän palkkaansa kahden kuukauden niin kutsutun takuupalkkakauden jälkeen, joka hoitajien mukaan luo epävarmuutta työhön eikä houkuta myöskään uusia perhepäivähoitajia alalle. Hoitajat toivovat palkkauksen olevan vakaampi, jolloin lapsilukumäärän muutokset eivät vaikuta palkkaa alentavasti.

Meillä ei oo tasanen kuukausipalkka, vaan jos yksi lapsi putoaa, eikä oo tilalle tulossa niin se on semmonen vajaa 400 euroa palkasta pois. Se on paljon.

6.3 Arvostus, asenteet ja tieto perhepäivähoidosta

Varmaan jos aattelee et mikä huono puoli niin ehkä vaan se, miten nyt varmaan ihmiset asennoituu, et miten pieni palkka tässä on ja mitenkä silleen arvostus sille ehkä välillä tuntuu että on. Se jos on huono puoli, se tunne, miten huonosti arvostetaan välillä palkallisesti.

Perhepäivähoitajat toivat haastatteluissa esille tunteen siitä, ettei heidän työtään arvosteta, josta osoituksena ovat pieni palkka ja pienet kulukorvaukset. Ohjaajan arvostus, kuten aiemmin mainittu perheiden arvostus, koettiin merkityksellisenä arvostukseen vaikuttavana asiana. Hoitajat kokivat työtään arvostettavan, kun ohjaajalla oli hoitajille aikaa ja ohjaajalta välittyi perhepäivähoitoa puolustava asenne.

Kaikissa haastattelutilanteissa pohdittiin eri alueilla toteutuvista erilaisista käytänteistä. Hoitajat toivoivat kaikille Kuopion alueen perhepäivähoitajille samantaisia käytänteitä. He toivoivat myös ammattiliiton edelleen panostavan perhepäivähoitajien työehtojen parantamiseen ja mainitsivat aloitteen mahdollisena vaikuttamiskanavana.

Haastatteluissa heräsi ajatuksia tasa-arvoisuudesta ja eriarvoisuudesta. Hoitajat pohtivat, onko perhepäivähoito tasa-arvoinen päiväkotihoidon rinnalla vai pyritäänkö päiväkotipaikat täyttämään ensin. Pohdintaa herättivät myös alueelliset erot: ovatko hoitajat tasa-arvoisia työmäärässä, lapsien saatavuudessa, tiedon kulussa tai muissa eduissa suhteessa eri alueisiin?

Haastatteluissa osa perhepäivähoitajista pohti syitä perhepäivähoidon kysynnän vähenemiselle. Hoitajien mukaan vanhemmilla ei välttämättä ole riittävästi tietoa perhepäivähoidosta tai erilaisista päivähoitopalveluista. Silloin vanhemmat eivät lähtökohtaisesti pysty valitsemaan perhepäivähoitoa lapselleen hoitomuodoksi eivätkä käy edes tutustumassa hoitopaikkaan. Osa hoitajista oli esimerkiksi kohdannut tilanteita, joissa vanhemmalla oli käsitys perhepäivähoidon olevan asiakkaalle kalliimpaa kuin päiväkotihoidon tai ettei perhepäivähoitoa ohjata tai valvota. Jokaisessa haastattelussa ryhmässä nousi esille hoitajien ajatus perhepäivähoidon tiedotuksen ja markkinoinnin tarpeellisuudesta. Hoitajat toivoivat vanhempien alkavan vaatia lapselleen perhepäivähoitoa.

Niin, minä oon miettiny sitä että tuota, että ite sinällänsä mitä pystyt tekemään, on tuolla puistossa ku liikkuu niin voi sitä, näyttää mallia miten perhepäivähoito toimii, mut sitte aina aattelen, se että joskus tulee niitä että, perhepäivähoidon kysyntä on laskenut, oletettavasti, että mitenkä niinku, ku vanhemmat soittaa päivähoitopaikkaan, että miten siellä niinku lähetään viemään sitä perhepäivähoitoa etteensä?

Ja varmaan se ensikontakti on hirveen tärkeä kun asiakas soittaa sinne päiväkotiin että tämän ikäinen lapsi, ei oo kokemusta en oo ikinä tarvinnu, mutta se että mitenkä siellä niinku lähetään näitä vaihtoehtoja esittelemään.

Hoitajien mukaan perhepäivähoidonohjaajilla ja päiväkotien johtajilla on mahdollisuus edistää tietoa perhepäivähoidosta perheen ottaessa yhteyttä. Perhepäivähoitoa pitäisi vaihteeksi markkinoida niin, että hoitajia vielä on, kuin että hoitajat ovat vähissä. Hoitajien mielestä he itse voivat kertoa perhepäivähoidosta niille vanhemmille, jotka heiltä suoraan tulevat esimerkiksi puistossa kysymään. Näin olikin osalle hoitajista tapahtunut.

Osa haastatelluista hoitajista kertoi perhepäivähoitajia kohtaan liikkuvan kielteisiä ennakkoluuloja. Negatiiviset ennakkoluulot yleisesti perhepäivähoitajia kohtaan olivat tulleet muutamaa hoitajaa vastaan työpäivän aikana ja kuultuina huhupuheina. Hoitajat kokivat ennakkoluulot harmillisina, koska ne todennäköisesti vaikuttavat perheen valintoihin hoitopaikkahakemusta tehdessään.

Sehän se on sitte, se on semmonen että kyllähän se kiirii se negatiivinen että kyllä se hyvin äkkiä lähtee.

Että ku niitä kuunnellaan ihan. Sitte ärsyttää, että miks menitte, että ku nyt taas, eiks se oo että hyvä kello kuuluu lähemmä mitä kauas, mutta huono kello vielä kauemmaks ... Ku sitte ne lähtee ne jutut. Ja sit taas jos että en varmasti vie ainakaan perhepäivähoitajalle ku ne tämmöstä täällä tekee.

Perhepäivähoitajat voivat kertomansa mukaan itse rikkoa ennakkoluuloja omalla esimerkillään. Luottamusta herättävä käyttäytyminen vähentää ennakkoluuloja.

No siis itse nostattaa sitä ja meillä ainakin tuttavat olivat tuota perhepäivähoitajalla ja se sano että ikinä eivät enää laita lapsia perhepäivähoitajalle, aina kun menivät hakemaan lasta jostain yleisestä puistosta niin aina hän kuuli haukut jostain toisesta lapsesta. Ja sit ne rupes miettii miten paljon ne hänen lastaan siellä haukkuu muille vanhemmille. Et ehottomasti myöhön se tehhään se paras markkinointi, eihän tommosta niinku saa olla. Et se on se semmonen miinkä voi jokainen kiinnittää huomiota, et sillä omalla toiminnallaan.

6.4 Varahoitojärjestelmä

Varahoito nousi haastatteluissa esille sekä haasteena että vahvuutena. Varahoidon toimiessa hyvin, se koettiin myönteisenä tekijänä. Hyvin toimiseen vaikuttivat haastattelujen perusteella varahoidon organisointi, yhteistyö hoitajan ja varahoidon välillä sekä perheiden asennoituminen varahoitoa kohtaan. Perhepäivähoitajilla oli useita kokemuksia perheiden ennakkoluuloista varahoitojärjestelmää kohtaan.

Nyt mul on upea, mä kehun, tykkää meillä viiä varahoitton. Ei oo meillä ollu peikko se varahoito että must on ollu ihana, että se ei oo ollu semmonen, että itellä ennakoasenne on jo anteeks ku jou-ut, kato ku meillä on tosi paljon, vanhempia että en ja ei missään ni-messä...

Varahoito toimii täällä, niin se että, ku vanhemmat siis, se hyvähän se on se varahoito, eihän siinä oo niinku mitään, vanhemmat kokee sen jotenki semmosena että, sinne ei oo niinku kiva viiä.

Haastatteluissa tuli esille, että toisinaan yhteistyötä varahoidon kanssa tulisi kehittää, jotta molemmilla osapuolilla olisi selvyys miten varahoidon tarpeessa toimitaan, jotta varahoito organisoituisi sujuvasti. Joissain tapauksissa perhepäivähoitajilla oli tunne, siitä että päiväkotia varahoitopaikkana kuormittuu perhepäivähoitolaisten vuoksi. Osa hoitajista toivoi varahoidon kanssa tiivistettävän yhteistyötä niin, että molemmilla osapuolilla on samanlainen ymmärrys varahoi-tojärjestelmästä. Yhteistyötä voisi toteuttaa myös varhaiskasvatussuunnitelmien teossa, jos lapsi on varahoidossa silloin tällöin. Lapsen varhaiskasvatussuunni-telmassa voisi olla kohta, johon varahoitotilanteiden varalle voi kirjata tarpeelli-sen tiedon.

6.5 Työn määrä

Jos käyt kaupassa, valmistat ruuan, peset petivaatteet, imuroit, aamusta taas heräät aikaisin laittamaan ruokaa ... Kun aamulla pi-tää tehdä aamupuuro ja sitten päivärुoka ja osittain välipala, en-nenku ykskään tulee sisälle, koska minä ainakin haluan että kun lapset tulee etten enää hääää ruuan kimpussa, että menee lapsille se aika.

Osa hoitajista kertoi kuormittavaksi työn, jota teki varsinaisen työajan ulkopuo-lella. Tällaista työtä ovat esimerkiksi siivoaminen, ruuan valmistelu seuraavaa päivää varten, suunnittelu ja paperityöt. Hoitajien mukaan paperityöt, vaatimuk-set ja tehokkuusajattelu ovat lisääntyneet viime vuosina. Lisäksi erilaisia ohjeita ja sääntöjä on tullut enemmän.

Tuntuu vaan et sillon ku minäkin alotin ja tuntu et se oli niin paljon helpompaa, just nämä, just nämä paperijutut niin minuu ei kauheesti kiinnosta, et minä en niinku tosiaan, sitä oikeeta työtä haluisin tehdä.

Kun kokoajan, kun vuosia tulee, on etteenpäin mennyt, kokoajan sitä rimmaa nostetaan, että pitää olla aina vaan parempi, paremmin tehdä se työ, vai asettaako itte semmosia vaatimuksia? Jotenkin se vaan itestä tuntuu siltä.

Perhepäivähoitajat, jotka kertoivat työajan ulkopuolisen valmistelutyön kuormittavuudesta, ehdottivat työpäivien lyhentämistä. Tuolloin he pystyisivät käyttämään satunnaisia palkallisia vapaapäiviä kodinhoitoon.

7 ANSIOIDEN EPÄVARMUUSTEKIJÄT TARKASTELUUN

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tarkastella kuopiolaisten perhepäivähoitajien näkemyksiä työnsä hyvistä puolista ja haasteista sekä kehittämisajatuksista. Työn taustalla oli huoli perhepäivähoidon tulevaisuudesta. Päivähoidon suunnittelijat ovat tarkastelleet perhepäivähoitajien ja palvelun kysynnän vähenemistä sekä palvelun turvaamista. Tässä luvussa tiivistän perhepäivähoitajien haastatteluissa ilmenneitä näkemyksiä johtopäätöksinä. Esitän johtopäätökset mukailen lukua 6.” Perhepäivähoidon haasteet ja kehittämisideat”.

Perhepäivähoitajat kertoivat haastatteluissa ohjaajan ja työyhteisön merkityksestä perhepäivähoitajan työssä. Kaikissa haastatteluryhmissä itsenäinen työ sekä toteutuva ohjaus ja tiimityö mainittiin perhepäivähoitajan työn hyväksi puoleksi. Toisin sanoen perhepäivähoitajat eivät halua olla työssään yksin vaikka pitävätkin työn itsenäisyydestä.

Ohjaus-, tiimi ja työyhteisökäytännöt vaihtelivat alueittain. Joillain alueilla käytännöt olivat säännöllisiä ja selkeitä, toisilla alueilla epäsäännöllisiä tai vähäisiä. Hoitajat tarvitsevat ohjausta ja ympärilleen säännöllisen tiimin ja työyhteisön sekä tukea konsultoivalta erityislastentarhanopettajalta.

Perhepäivähoitajien mukaan ohjaajilla on paljon töitä ja siksi perhepäivähoi-
donohjaukselle ei jää riittävästi aikaa. Ohjaajien tehtävien kirjoa kuvailen hie-
man luvussa 2.5 Muuttuva perhepäivähoito. Ohjaus ja tiimitoiminta vaikuttavat
perhepäivähoitajien työssä viihtymiseen ja kokemukseen työn arvostamisesta.

Perhepäivähoitajien palkkaus on nostattanut keskustelua työntekijä-, kunta- ja
liittotasolla. Palkkaus puhuttaa jo lähtökohtaisesti määränsä vuoksi, mutta ole-
tettavasti myös vaatimustason nousun vuoksi. Päivähoito perhepäivähoidon
sisällyttäen ei ole enää pelkkä sosiaalipalvelu vaan lapselle halutaan tarjota
laadukasta varhaiskasvatusta (Parrila 2006, 18). Valtakunnalliset varhaiskasva-
tussuunnitelman perusteet ohjaavat palvelun sisällöllistä, tavoitteellista ja suun-
nitelmallista kehittämistä asiakkaiden ja henkilöstön kanssa.

Osa kunnista on tehnyt alueellisia sopimuksia palkkauksen kehittämiseksi. Kunnilla on siihen mahdollisuus poikkeamalla kunnallisesta työehtosopimuksesta ja solmimalla erillisiä sopimuksia perhepäivähoitajien aseman parantamiseksi. Kunnat voivat myös esittää Kuntatyönantajalle neuvottelutavoitteita, joilla pyrkii vähentämään perhepäivähoitajien ansioiden epävarmuustekijöitä (Kirsti Puurunen, henkilökohtainen tiedonanto 22.1.2014).

Joissain kunnissa on käytössä niin kutsuttu kiinteä kuukausipalkka, jolloin kunta varaa perhepäivähoitajalta sopimuksen mukaisen lapsilukumäärän hoitopaikkoja ja maksaa kiinteää kuukausipalkkaa toimintakauden ajan. Tällöin perhepäivähoitajien ansiot pysyvät toimintakauden turvattuina eikä lapsilukumäärän muutokset vaikuta palkkaan. Kunnat saavat arvioida vuosittain päivähoitopaikkojen tarpeen, sopimukset voidaan solmia vuosittain. Kuopiossa ei makseta hoitajille kiinteää kuukausipalkkaa, mutta palkkausta on nostettu jonkin verran kunnallisen työehtosopimuksen perustasosta. Perhepäivähoitajat toivovat vakaita ansioita ja uskovat sen helpottavan uusien perhepäivähoitajien rekrytointia. Kiinteä kuukausipalkka on hyvä vaihtoehto.

Lieksassa on aloitettu kokeilu (Syksy 2013 – kesä 2014) kiinteän kuukausipalkan maksamisesta, samoin kuin tilapäisen palkallisen hoitovapaan oikeudesta oman lapsen sairastuttua. Kokeilun yhtenä tavoitteena on tehdä perhepäivähoitajaksi ryhtymistä houkuttelevammaksi. Lieksassa perhepäivähoitajat maksavat omasta lapsestaan hoitomaksun, kuten muutkin asiakasperheet. (Kirsti Puurunen, henkilökohtainen tiedonanto 22.1.2014; Mirja Halonen, henkilökohtainen tiedonanto 22.1.2014.)

Työsopimuslaissa on määritelty erilaiset perhevapaat. Perhepäivähoitajan oman lapsen sairastuessa oletettavasti lyhytkestoisesti, kyseessä on tilapäinen hoitovapaa. Työehtosopimuksen mukaan perhepäivähoitajalla on oikeus jäädä hoitamaan omaa sairastunutta lastaan kotiin:

Työntekijän lapsen tai muun hänen taloudessaan vakituisesti asuvan lapsen, joka ei ole täyttänyt 10 vuotta, sairastuessa äkillisesti työntekijällä on oikeus saada lapsen hoidon järjestämiseksi tai tämän hoitamiseksi tilapäistä hoitovapaata enintään neljä työpäivää kerrallaan. (KVTES 2012-2013. 10§ 1 mom)

Tilapäinen hoitovapaa on palkaton, työsopimuslain mukaan (8 §) työnantajalla ei ole velvollisuutta maksaa perhevapaan ajalta. Myös kunnallinen työehtosopimus määrittää palkan maksun perusteeksi ansiotyön, jota tehdään kodin ulkopuolella.

Työnantajalla ei ole velvollisuutta maksaa työntekijälle palkkaa tässä luvussa tarkoitettujen perhevapaiden ajalta. (Työsopimuslaki 2001/55 Luku 4 § 8)

Palkan maksamisen edellytyksenä on, että molemmat vanhemmat ovat ansiotyössä kodin ulkopuolella tai toisella vanhemmista ei muutoin tosiasiallisen esteen johdosta ole mahdollisuutta osallistua lapsen hoitoon tai kysymyksessä on yksinhuoltaja. (KVTES Luku V 10 § 2 mom.)

Toisin sanoen voi muodostua tilanne, jossa toiset perhepäivähoitajat saavat palkallisen tilapäisen hoitovapaan ja toiset eivät. Esimerkiksi ryhmäperhepäivähoidossa, toisen hoitajan kotiin työpariksi työskentelemään menevät hoitajat voivat pitää palkallisen tilapäisen hoitovapaan, sillä he ovat työssä oman kodin ulkopuolella. Kirsti Puurusen (Henkilökohtainen tiedonanto 4.2.2014) mukaan laki pitäisi muuttaa määrittämään kaikkea kotona tapahtuvaa työtä samanarvoisesti. Esimerkiksi maatalouslomittajat ovat toinen ammattiryhmä, joihin pätee tilapäisen hoitovapaan palkattomuus.

Haastatteluissa perhepäivähoitajat totesivat ettei kustannuskorvaus kata kaikkia kuluja vaan lähinnä elintarvikekulut. Suomen Kuntaliitto määrittää kustannuskorvauksiin elintarvikekulut, huoneiston käytön, sähkön, veden, lämmön, askartelutarvikkeet, leikkivälineet ja lapsen hoitoon liittyvät puhelinkulut. Muut kustannukset Kuntaliitto kehottaa vähennettävän verotuksessa. (Suomen Kuntaliiton suositus kunnallisen perhepäivähoidon kustannuskorvauksista 2013.) Kuitenkin verovähennyksiin pätevät omat ehtonsa, jolloin tietyn summan alle jäävä huonekalu, esimerkiksi matkasänky tai syöttötuoli, jää hoitajien mukaan heidän itse kustannettavaksi. Perhepäivähoidon esimiesten tehtäväksi jää valvoa hoitajien mahdollisuuksia välinelainaamiseen ja muuhun yhteistoimintaan päiväkotien kanssa.

Arvostus oli keskeinen kehittämiskohta haastatelluille kuopiolaisille perhepäivähoitajille. Arvostukseen liittyviä haastatteluissa ilmenneitä asioita olivat ohjaajan toiminta, kaupungin toiminta, yhteistyötahojen, esimerkiksi päiväkodin toiminta, palaute, palkkaus ja taloudelliset tekijät. Arvostuksesta kerrottiin erilaisia näkökulmia, jotka asettuvat perhepäivähoidossa ja yhteiskunnassa eri tasoille. Ohjaajan arvostus näkyy perhepäivähoitajien mielestä perhepäivähoitajien ajan antamisena, etujen ajamisena, tiimityön mahdollistamisena, pedagogisena ohjauksena ja yhteistyönä eri alueiden ohjaajien kanssa samoihin toimintatapoihin pääsemiseksi.

Arvostus välittyy myös kunnallisella ja yhteiskunnallisella tasolla. Matala palkkaus ja kustannuskorvaus sekä työhön liittyvät epävarmuustekijät tuovat kokemuksen vähästä arvostuksesta. Arvostuksen tunteeseen vaikuttavat asiat näyttävät vaikuttavan myös toisiinsa. Ne hoitajat, jotka kertoivat ohjaajan antavan arvostavaa palautetta ja ajavan perhepäivähoitajien etuja, olivat tyytyväisempiä palkkaukseen ja tilanteeseensa ylipäätään.

Haastatteluissa välittyi perhepäivähoitajan työstä nauttiva tunnelma. Epävarmuustekijät, joita työssäni olen esitellyt, vaikuttavat kuitenkin joidenkin hoitajien työssä jaksamiseen. Tilanteessa, jossa perhepäivähoitajia toivottaisiin kaupungille lisää töihin, on perhepäivähoidon haastekysymyksien äärelle tärkeä pysähtyä. ”Minust on vaan kiva olla siinä edelleenkin” –lausahdus kuvaa mielestäni oivallisesti monen haastattelemani hoitajan tilannetta ja tunnelmaa kuopiolaisena perhepäivähoitajana. Monet aloittivat perhepäivähoitajan työn aikoinaan siksi, että saivat hoitaa kotona omia lapsiaan ja tehdä kotona työtä. Vielä tänäkin päivänä omien lasten jo vartuttua tuntuu mukavalta olla kotona töissä ja tehdä työtä lasten kanssa.

Aika ja yhteiskunta ympärillämme ovat kuitenkin muuttuneet eivätkä nykyäidit tietävästi hakeudu perhepäivähoitajiksi samoin perustein kuin äidit 10-30 vuotta sitten. Tarvitaan niin kunnallisia kuin valtakunnallisiakin toimenpiteitä perhepäivähoitajan työn houkuttelevuuden lisäämiseksi, jotta perhepäivähoito voidaan säilyttää kilpailukykyisenä päivähoitomuotona.

8 ARVOSTUKSEN TUNNE KOOSTUU PIENISTÄ ASIOISTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut matka perhepäivähoitoon ja hoitajan työhön sekä perhepäivähoitoon osana varhaiskasvatuspalvelujamme. Olen pitänyt työni rajausta kirkkana mielessäni, jotta pysyisin aiheessa enkä lähtisi itselleni ominaisella tavalla selvittämään asioita liian perusteellisesti. Tulevana sosionomina huomioni kuitenkin kiinnittyi haastatteluaineiston pohjalta erityisesti perhepäivähoitajien kertomaan työn vähäiseen arvostamiseen, tasa-arvoisuuteen toisien perhepäivähoitajien kesken ja vaikuttamiseen työn epäkohtien kehittämiseksi.

Työn arvostus puhuttaa meitä sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä kaiken aikaa. Perhepäivähoitajilla puhe kääntyi usein päiväkotiin, jossa päiväkodin työntekijöiden työehdot ja palkkaus ovat paremmat kuin heillä. Jo perhepäivähoidon sisällä eri perhepäivähoitomuodoissa työehdot muuttuvat. On luonnollista, että perhepäivähoitajat näkevät asian arvostamattomuutena. Opinnäytetyöni prosessissa oli mielenkiintoista huomata miten monesta tekijästä arvostuksen tunne muodostuu. Loppujen lopuksi, arvostusta voi osoittaa myös pienillä ja toteutettavissa olevilla asioilla.

Arvostus kietoutuu myös tasa-arvoisuuden tunteeseen. Toisella alueella työkentelevän hoitajan ollessa tyytyväinen tiimin toimintaan, ohjaukseen ja yhteistyöhön päiväkodin tai varahoidon kanssa, toisella alueella sama käytäntö ei välttämättä toteudu. Tuolloin työntekijälle tulee tunne siitä, ettei hän ole samanarvoinen toisen työntekijän kanssa. Ohjaajien työmäärä on loputon, ja aikaa huolelliselle pedagogiselle ohjaukselle ei välttämättä jää. Perhepäivähoitajien ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista jäädä vaille heidän työlleen kuuluvaa ohjausta rakenteellisten syiden vuoksi.

Perhepäivähoidon kehittäminen on monitasoinen urakka, jota eri osapuolet katsovat omista lähtökohdistaan. Perhepäivähoitaja itse arvostaa omaa työtään haluamalla vaikuttaa ammattialan kehittämiseen. Haastateltavien perhepäivähoitajien saaminen opinnäytetyötäni varten oli loppujen lopuksi suhteellisen

helppoa. Tähän vaikutti myös se, että monet perhepäivähoidonohjaajat ”markkinoivat” opinnäytetyöhöni osallistumista hoitajille etukäteen. Kuopiosta löytyy omaa työtään arvostavia, vaikuttamishaluisia perhepäivähoitajia ja perhepäivähoidonohjaajia.

Perhepäivähoitotyön toimijoiden tehtävä on ajaa hoitajien ja perhepäivähoidon etuja alan kehittämiseksi. Kunnalla on mahdollisuus tehdä perhepäivähoitajia kohtaan edistyneempi sopimus kuin KVTES. Kuntaliitokset, taloustilanne ja ajan ilmiöt tuovat kehittämiselle omat haasteensa. Vaikuttamistyö on aikaa vievää, mutta ilmeisen mahdollista tämän ajan ilmiöistäkin huolimatta. Miten kehitetään ja tehdään kaikkia osapuolia palvelevia ratkaisuja tiukassa taloustilanteessa?

Perhepäivähoitajien kannalta olisi hyvä, jos kustannuskorvauksien kattavuutta tarkasteltaisiin perusteellisesti. Kiinnostavaa olisi myös syvemmin tutkia syyseuraus-suhteita opinnäytetyössäni esille tulleisiin asioihin, toisin sanoen millaisia tekijöitä ja lähtökohtia vaikuttaa esimerkiksi työssä viihtymiseen. Perhepäivähoidon kysynnän laskun vuoksi olisi mielenkiintoista tietää, mikä ohjaa vanhempien valintoja päivähoitopaikkaa punnitessa.

Oli kiinnostavaa nähdä yhtymäkohtia opinnäytetyöni tuloksissa aikaisempiin tutkimuksiin. Esimerkiksi Meyerin pro-gradutyössä perhepäivähoitajat kertovat samankaltaisia asioita ohjauksesta kuin haastattelemani perhepäivähoitajat. Tiina Tikka (2007) kirjoitti väitöskirjassaan ammatillisesta sosiaalisaatiosta perhepäivähoitajan työssä elämäkerrallisten haastattelujen perusteella. Tikan tutkimuksesta löytyy hämmentävän samankaltaisia perhepäivähoitajien ajatuksia kuin haastattelemani perhepäivähoitajien kertomat. Myös Parrilan (2002) tutkimuksessa perhepäivähoitohenkilöstön esittämistä heikkouksista ja kehittämistarpeista löytyy yhtymäkohtia haastatteluaineistooni.

Minulle opinnäytetyön tekeminen on opettanut kärsivällisyyttä, aiheen ja asioiden rajaamista, asioiden organisoimista sekä tiedon hakemista ja hyödyntämistä. Sain myös aikani varhaiskasvatusta ohjaavien asiakirjojen ja aihetta käsittelevien tutkimuksien parista, kuten ennen työn aloittamista toivoin. Mukavinta oppia sain perhepäivähoitajilta.

He muistuttivat minua siitä, mikä varhaiskasvatustyössä on niin nautinnollista:

Se on huono puoli että ne lapset kasvaa,

että ne jää pois kuitenkin (naurua).

Mutta siinähan on ilo ettei ne vanhene ja huonone,

ne aina vaan nousee ylöspäin!

LÄHTEET

Alasuutari Pentti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino

Alila Kirsi 2012. Työaikalain vaikutukset perhepäivähoidossa. ”Elämäntapa vai ammatti muiden joukossa?”. Power point -esitys. Perhepäivähoidon kehittämisseminaari Oulu. Saatavissa Verven sivuilla osoitteessa http://www.verve.fi/Suomeksi/Konsultointi/Paivahoito/Perhepaivahoidon_kehittamisseminaarit (sivut sulkeutuneet helmikuussa 2014)

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239. Saatavissa <http://www.finlex.fi>

Eskola Jari & Vastamäki Jaana 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teok-

sessä Juhani Aaltola ja Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus 24–42 .

Hallituksen esitys 100/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työaikalain 2 ja 7§:n muuttamisesta. Saatavissa <http://www.finlex.fi>

Halonen Mirja 2014. Päivähoidon aluejohtaja. Lieksa. Henkilökohtainen tiedonanto 22.1.

Hirsjärvi Sirkka & Hurme Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi Sirkka & Remes Pirkko & Sajavaara Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kalland Mirjam 2011. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa Jari Sinkkonen ja Mirjam Kalland (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYPro, 147–172.

Kasvatuskumppanuus -menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria i.a.
Kasvun kumppanit – Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.1.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus

Kiesiläinen Liisa 2001. Vuorovaikutus ammattina. Teoksessa Aili Helenius & Kirsti Karila & Hilikka Munter & Pirkko Mäntynen & Helena Sirenius (toim.) Pienet päivähoitossa – Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 254–270.

Kiviniemi Kari 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: PS-kustannus, 70–85.

Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. C Katsauksia ja aineistoja 17. Tampere: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kuopion kaupunki i.a. Kasvatuskumppanuus. Viitattu 25.1.2014.
<http://www.kuopio.fi/web/opetus-ja-koulutus/kasvatuskumppanuus>

Kuopion kaupunki i.a. Kunnallinen perhepäivähoito. Viitattu 25.1.2014.
<http://www.kuopio.fi/web/opetus-ja-koulutus/perhepaivahoito>

Kuopion kaupungin päivähoiton hallinnon omat tilastot. Tilastotietoa päivähoitosta: Päiväkodeissa ja perhepäivähoitossa olevat lapset; Varhaiskasvatuspalvelut – vakanssikoonti. Tulosteet tekijän hallussa.

Kuopion kaupungin päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma 2009. Suunnittelu, hallinto ja kehittäminen. Viitattu 21.1.2014.
http://www.kuopio.fi/c/document_library/get_file.

KVTES 2012-2013. KT Työnantajat. Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus.

Lahtinen Jarkko 2013. Perhepäivähoidon asema ja haasteet tulevaisuudessa. Power point -esitys. Perhepäivähoidon kehittämisseminaari Helsinki. Saatavissa Verven sivuilla osoitteessa http://www.verve.fi/Suomeksi/Konsultointi/Paivahoito/Perhepaivahoidon_kehittamisseminaarit (sivut sulkeutuneet helmikuussa 2014)

Laki lasten päivähoidosta 1973/36. Saatavissa <http://www.finlex.fi>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812
Saatavissa <http://www.finlex.fi>

Lindell Pekka 2009. Kuopion kaupungin päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma – Suunnittelu, hallinto ja kehittäminen.
http://www.kuopio.fi/c/document_library/get_file?uuid=8bd112cb-4923-4adb-8885-d0d4ade43214&groupId=12147

Meyer Pauliina 2007. Perhepäivähoitajien kertomuksia pedagogisen ohjauksen ja tuen saamiseksi työlleen. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu-tutkielma.

Munter Hilikka 2001a. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa Aili Helenius & Kirsti Karila & Hilikka Munter & Pirkko Mäntynen & Helena Siren-Tiusanen (toim.) Pienet päivähoidossa – Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 35–64.

Munter Hilikka 2001b. Pienten lasten vertaissuhteet ja ystävyys. Teoksessa Aili Helenius & Kirsti Karila & Hilikka Munter & Pirkko Mäntynen & Helena Siren-Tiusanen (toim.) Pienet päivähoidossa – Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 93–116.

Nuotio Tuula 2013-2014. Palvelupäällikkö, Kuopion kaupungin päivähoito. Henkilökohtainen tiedonanto 20.3.2013., 3.1.2014., 3.2.2014.

Opetushallitus 2013. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto. Näyttötutkinnon perusteet. Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2013:24. Liite: Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittaneen työnkuvaus ja arvoperusta.

Parrila Sanna 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoito järjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun yliopisto. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus. Väitöskirjatutkimus

Parrila Sanna 2005. Perhepäivähoidon ohjauksen historia ja nykytilan haasteet . Teoksessa Sanna Parrila (toim.) ”Villistä valvottuun, valvotusta ohjattuun”. Perhepäivähoidon ohjauksen historia ja nykytilan haasteet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2005:4. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus. Helsinki: Yliopistopaino.

Parrila Sanna 2006. Alueellistaminen päivähoidon esimiestyön muutoksena – Mistä mihin ollaan menossa ja millä edellytyksin. Julkaisussa Perhepäivähoidon kehittämishaasteita (toim.) Sosiaali- ja terveysministeriö. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:17.

Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia 2007. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:5. Saatavissa <http://www.stm.fi>

Perhepäivähoitajat ja työaikalaki 2011. Sosiaali- ja terveysministeriö. Kuntainfo 4/2011. Saatavissa <http://www.stm.fi/tiedotteet>

Puurunen Kirsti 2014. Aluetoimitsija, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL. Kuopio. Henkilökohtainen tiedonanto 22.1., 4.2.

Siren-Tiusanen Helena 2011. Alle kolmivuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. Teoksessa Aili Helenius & Kirsti Karila & Hilikka Munter & Pirkko Mäntynen & Helena Siren-Tiusanen (toim.) Pienet päivähoitossa – Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 15–34.

Suomen Kuntaliiton suositus kunnallisen perhepäivähoidon kustannuskorvauksista 2013. Kuntaliitto. Yleiskirje 4/80/2013. Saatavissa: <http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot>

Tikka Tiina 2007. Taitavaksi hoitajaksi, arvostetuksi kasvattajaksi. Ammatillinen sosialisatio perhepäivähoitajan työssä. Yhteiskunta- ja aluetieteellinen tiedekunta. Joensuun yliopisto. Väitöskirjatutkimus.

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2002:29. Saatavissa <http://www.stm.fi>

Valtonen Anu 2005. Ryhmäkeskustelut – Millainen metodi? Teoksessa Johanna Ruusuvoori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 223–241.

Varhaiskasvatus ja päivähoito 2012. Sosiaaliportti. Viitattu 13.4.2014. Saatavissa <http://www.sosiaaliportti.fi>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Oppaita 56. Saarijärvi: Stakes.

LIITE 1: TUTKIMUSLUPA

Kuopion kaupunki

Varhaiskasvatuspalvelut
varhaiskasvatusjohtaja

Päätöspöytäkirja

16.5.2013

1 (1)

Tehtävä 13.00.00
Asianro 3801/2013

Muut asiat 13 § / 2013

Tutkimuslupa / Eini Tikkanen

Selostus ja perustelu Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulussa kasvatus- ja sosiaalialan koulutusohjelmassa opiskeleva Eini Tikkanen on pyytänyt tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten.

Opinnäytetyö on ”Selvitys perhepäivähoidosta Kuopiossa: Perhepäivähoitajien näkemyksiä työstään ja perhepäivähoidon asiakasvanhempien näkemyksiä perhepäivähoidosta. Tarkoituksena on selvittää syitä perhepäivähoitajien vähenemiseen ja palvelun kysynnän vähenemiseen.

Tutkimusaineisto kerätään perhepäivähoitajia haastatteleamalla ja perhepäivähoidon asiakasvanhemmilta lomakehaastatteluna touko-elokuun 2013 aikana.

Päätös Myönnän luvan tutkimussuunnitelman mukaisen tutkimuksen tekemiseen Kuopion kaupungin perhepäivähoidossa. Yksi kappale tutkimusta toimitetaan Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen palvelualueelle varhaiskasvatuspalveluihin.

Yhteyshenkilö Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa on va.palvelupäällikkö Tuula Nuotio.

Toimivallan peruste Hyvinvoinnin edistämisen ja kasvun ja oppimisen palvelualueiden toimintäsääntö 3 §.

Pekka Lindell
varhaiskasvatusjohtaja

Liite Oikaisuvaatimusohje

Tiedoksianto Päätös on lähetetty tiedoksi Eini Tikkaselle sähköpostilla 17.5.2013.

Tiedoksi Varhaiskasvatuspalveluiden esimiehet
Kasvun ja oppimisen lautakunta
Kaupunginhallitus

Nähtävänäolo Päätös on yleisesti nähtävänä Kouluvirastossa, os. Vuorikatu 27, 20.3.2013.

LIITE 2: SAATEKIRJE PERHEPÄIVÄHOITAJILLE

Hei!

Olen sosionomi (LTO) -opiskelija Järvenpään diakonia-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä perhepäivähoidosta. Tarkoitukseni on selvittää syitä kotona lapsia hoitavien perhepäivähoitajien vähenemiseen ja palvelun kysynnän vähenemiseen. Etsin vastauksia näihin tutkimuskysymyksiin perhepäivähoitajien haastatteluilla ja perhepäivähoidon asiakasvanhempien lomakehaastatteluilla. Tämä opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Kuopion kaupungin (päivähoidon johto) kanssa. Työn tarkoituksena on tuottaa tietoa perhepäivähoidon kehittämistarpeisiin.

Tavoitteenani on haastatella ryhmissä yhteensä 6-10 perhepäivähoitajaa kesä- ja elokuussa. Haastattelut ovat ryhmähaastatteluja, yhden ryhmän sopiva koko on 2-4 henkilöä. Kesäkuussa alustavat haastatteluajankohdat ovat ma-to 10.-13.6. ilta-aikaan päiväkotien tiloissa. Haastattelutilaisuus kestää maksimissaan 1.5 tuntia, joka lasketaan työajaksi. Keskusteluteemat liittyvät perhepäivähoitajan työhön.

Haastatteluaineistoa käsitellään anonyymisti ja saatu aineisto on vain opinnäytetyön tekijän käytössä. Tilanne taltioidaan äänittämällä ja videoimalla haastatteluaineiston käsiteltävyyden vuoksi. Tavoitteenani on saada työni valmiiksi marraskuussa 2013. Valmis opinnäytetyö julkaistaan opinnäytetöiden tietokannassa Theseuksessa www.theseus.fi

Toivon halukkuuttanne osallistua haastatteluun, jolloin omaamanne arvokas tieto perhepäivähoidon kehittämiseksi kulkee eteenpäin. Annan mielelläni lisätietoja opinnäytetyöstäni sähköpostitse tai puhelimitse.

Ystävällisin terveisin,

Eini Tikkanen p. xxxx

Sähköposti xxxx

LIITE 3: HAASTATTELUKÄYTTÖKÄYTTÖ

1. Perhepäivähoidon vahvuudet
2. Perhepäivähoidon haasteet ja kehittämisedat

LIITE 4: OPINNÄYTETYÖN YDINKYSYMYKSET

1. Mistä perhepäivähoitajat pitävät työssään ja perhepäivähoidossa?
2. Mitä ovat perhepäivähoidon ja perhepäivähoitajan työn haasteelliset puolet?
3. Mitä perhepäivähoidossa ja perhepäivähoitajan työssä pitäisi kehittää?
4. Millä konkreettisilla toimilla kehittämiseen päästäisiin?